

REVISTĂ
A UNIUNII
SCRIITORILOR
DIN REPUBLICA
SOCIALISTĂ
ROMÂNIA

LUCEAFĂRUL

ANUL XII
Nr. 3 (351)
Sămbătă,
18 ianuarie 1969
8 pagini — 1 leu

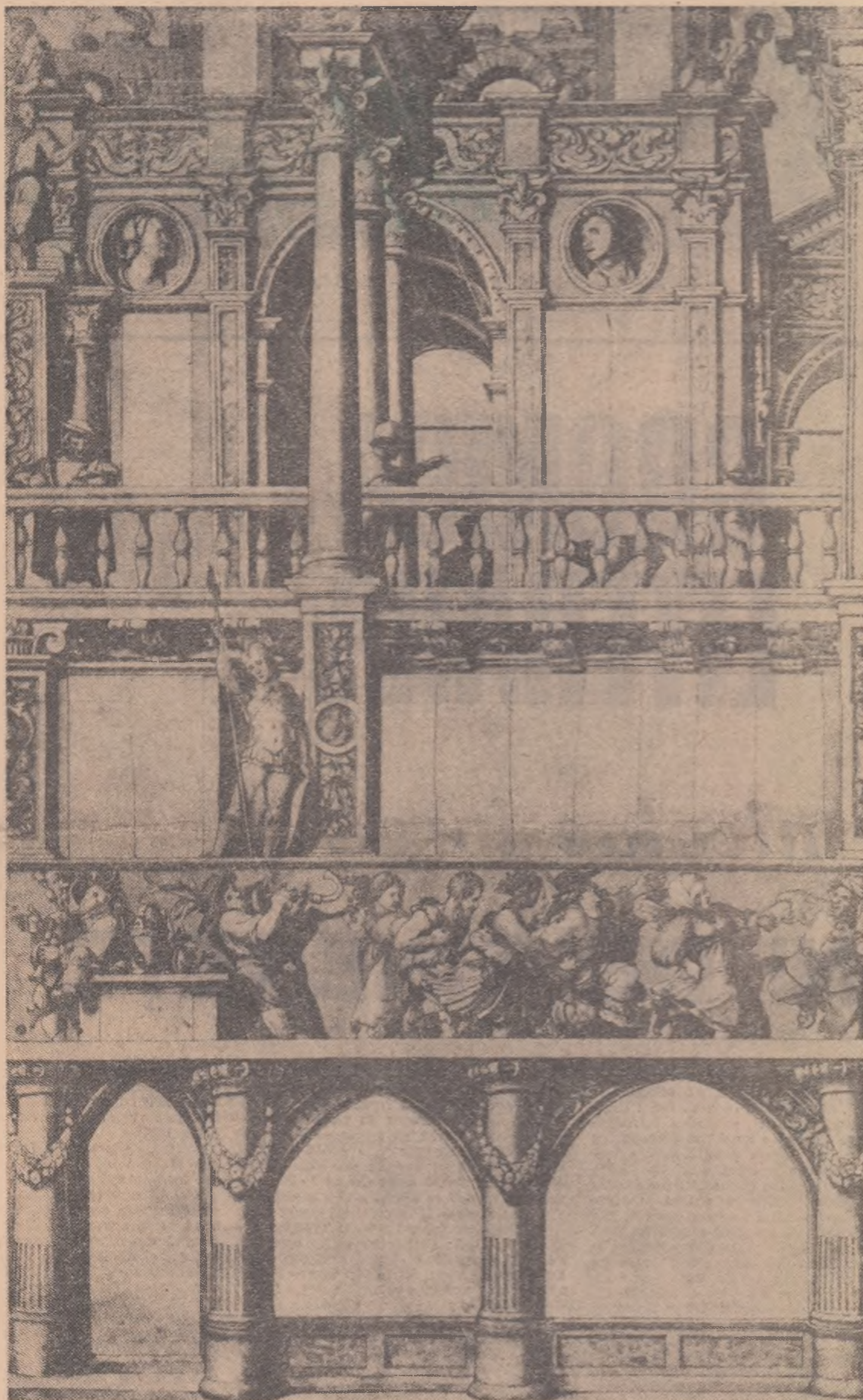
Cărțile anului

Am fost cu toții martorii anului literar care a trecut și putem afirma (oricâtă reținere și discreție am avea unii dintre noi, oamenii de litere, în modul nostru colegial de a ne manifesta) că în 1968 scriitorii s-au impus unitar, masiv, prin muncă, seriozitate și conștiință profesională. În acest sens — dincolo de opiniile critice exprimate succesiv pe marginea aparițiilor, dincolo de tradiționalele articole-bilanț — unul din cele mai simple și deschise argumente credem că este și rămâne tabloul titlurilor cărților literare apărute în anul 1968, a cărui publicare o socotim utilă, chiar dacă nu ne-am afla în fața evenimentului premiilor literare. În momentul de față, când, pe nedrept, păstrăm în gând mai ales ultimele apariții, rostul său ar fi și acela de a oferi o imagine de ansamblu a anului literar 1968. De aceea, revista „Luceafărul” își ia obligația de stimă de a publica un astfel de tablou — în pag. a 7-a a acestui număr, „cărțile de poezie” iar în numărul viitor „cărțile de proză”, critică etc. Cuprinzând și o sumară (aproximativă, de fapt) trecere în revistă a articolelor critice din publicații, referitoare la cărți, tabloul poate aduce nu numai dovezile masivei participări a poezilor, prozatorilor, criticilor la marele câștig literar al anului 1968. Totodată, se poate corecta în bună măsură impresia că schimbul de calitate nu s-ar fi efectuat cu seriozitate și în publicații, unde ținuta, condiția intelectuală, schimbul civilizată de opinii au avut câștig de cauză (mai ales în a doua jumătate a anului), consolidând realizările vieții literare, de climat generos și fecund pentru creație, lucruri atât de scumpe scriitorilor și bunelor lor perspective de muncă.

Știm că este foarte apropiat evenimentul premiilor literare, că Uniunea Scriitorilor a examinat cu atenție deosebită realitatea anului literar 1968 luând inițiative corespunzătoare, că revistele din București și din țară își vor desemna, și ele, în curând juriile în vederea decernării premiilor și mai știm că, față cu un an atât de bogat, misiunea juriilor nu va fi nici simplă, nici lipsită de răspundere. Revista „Luceafărul” își propune să vină în sprijinul și în întâmpinarea evenimentului premiilor, publicând tabloul cărților literare apărute în 1968, cu intenția de a reveni asupra lui (ne gândim la o „adenda”) în cazul unor omisiuni, erori etc., pe care redacția nu și le-a dorit cîtuși de puțin, dar care vor fi, probabil, inevitabile, cu atât mai mult cu cât întocmirea unui astfel de material întâmpină dificultăți (avînd în vedere că editurile nu posedă întotdeauna datele critice complete ale fiecărei cărți în parte și că revistele nu au publicat sumare anuale).

Sistema unor retrospectivă de an literar, la edituri și la reviste, întocmite cu regularitate și promptitudine, însoțite de date critice extrase din publicații, ar putea intra în tradițiile vieții noastre literare, mijloacele prețioase de orientare și discernare.

LUCEAFĂRUL

Hans Holbein — Frescă aparentă (Basel)

Disputa literară

Am în față pagini de proză de Ion Barbu, pentru înfruntarea adunată între coperti de către Dinu Pillat. Subtilul eseist care și-a asumat răspunderea de a întreprinde un act editorial imaginat de către Barbu dar metodic amnat, a asigurat textelor o ingenioasă montură, de inspirație aproape cinematografică. Volumul se începe cu interviuri și se încheie cu un dens capitol de note în care e refăcută (cu caractere tipografice minuscule) teribila dispută Barbu-Argezi la care s-au adăos intervențiile lui Felix Aderca și G. Călinescu. Lectura e pasionantă. „Adversarii” au intrat în joc înarmați cu scule de „pierzare” a partenerului de duel turnate în otelul selenic al geniului. Scăpărare de cuvinte definitive, diabolic „potrivite” ca pentru un „joc prim”, cu destinul, rostogolire de sunete încinse, deslășurare în patimi... Sub lampe ceasului de seară am comis sacrilegiul de a zîmbi. M-am lăsat furat de scintele țîșnind din armele lovite și am uitat pricina regalei dihonii a Inaltelor Spirite.

Știu, mulți dintre vîrstnicii (azi) slujbași ai Conferinței Cernelii care își vor fi cheltuit zilele în preajma Capșei sau a Mărtisorului ar putea să-mi explice cu amănunte elegant ocolite de Dinu Pillat, motivele reale ale înfruntării dar, o spun cu seninătate, ele nu mă interesează. Cei doi se dăruiau unor „juri” de ordin superior, dezlegate de pretexte meschine, se băteau cu medievala voluptate a duelurilor de a se înfrunta decît cu adversarul. Satisfacția supremă era ideea de luptă, de aspră bărbăție și nu înfrîngerea în vreun chip oarecare a celui aflat în labirintul polivnic. După propria-i descriere, Barbu se dovedește a fi fost cu totul tulburat în clipa în care a bătut în ușa casei lui Argezi cerind, din prag, exemplarul cuvenit din „Cuvinte potrivite”. Cu precauții adolescentine de a-și drăpa emoția în gesturi insolente, Barbu s-a trădat, magnifica violență argeziană și-a stilit silexul și autorul „Cuvintelor” a gustat pînă la capăt (risicind nepolitetea) încurcătura în care intrase cel pe care, de fapt îl admira, nemărturisit. Aderca încearcă să aplaneze conflictul și sfîrșește prin a fi „certat” de spada amîndorura dintre competitorii la supremație, nemiloși cînd e vorba de împărțirea (între cît mai puține mini) a imperiilor Elizee ale Cuvintului, ale Versului. Anii au trecut. Destinul i-a strîns pe cei doi (alfabetic: A și B) pe aceeași polițioară cu capodopere. Nedespărții întru eternitate, ei par să-și fi fost, unul altuia, prieteni și în viață.

Cred într-un drept consacrat de legi nescrise, al marilor spirite de a se înfrunta cu toate armele. Ei acoperă (în dispute) gestul, oricum brutal, de a-și înfrînti adversarul cu tot ceea ce e aur în ființa lor, cu tot ceea ce stăpînesc. Și nu cred că e cineva care să nu-și „ierțe”. Titanii au totdeauna dreptate. Pe postavul mesei de joc a sorții pe care unul aruncă pitacul împușnat de carate de prec mult frecat între degete, ei, colosii, aruncă galbeni de mărimea inelelor saturniene.

Măruntă făptură, arsă de neputință, geloasă pe strălucirea celor din viață, slăpînă de mereu treze dorință în parvenire, lichescă care-si uria existența acolo unde alții vorbesc doar cu ochii, care trăsese potcoave pe podacul de porfir și acasă atînsă de alții cu genunchii, ea nu înțelege să ia din viață înainte mergătorilor decît ritualul diurn al apăsăturii de glorie, amenințarea cu scandalul. Nu, așa cum n-au acces la candoare, la vibrație caldă, la dragoste, impostorii nu trebuie să imbrace ilustrele măști ale imaginării Muzeu al literaturii. Cei dăruiți au fost și cei mai chinuții, cei mai în suferință. Ei și-au câștigat (adesea postumă) gloria, trudind în salinele Cuvintului, jertfind, jertfindu-ne.

Nu ne impresionează asadar fețele care mimează doar „incrunțăturile” bronzurilor înfățișîndu-i pe clasici, cei care nu memorează versuri ci catrene de pahar (dacă se poate, licențioase), bineînțelese apocrite, cei care răvășesc colecțiile de ziare în căutarea unor defuncte scandaluri.

Ca în orice profesie, dreptul la înfruntare, dreptul de a „trimite martori” îl are, cu exclusivitate, doar cel care nu face din dispută un prilej mărunț de răzbunare ci propune un gând nou, o înțelegere, alta, a vieții.

Prin timp, patimile odată stinse acoperă cu cenușă de crin mormintele Aleșilor și acoperă cu uitare leșpezile surpate în neant ale celor ce n-au trăit loial orele, zilele, anii.

Gheorghe TOMOZEI

ÎN ACEST NUMĂR

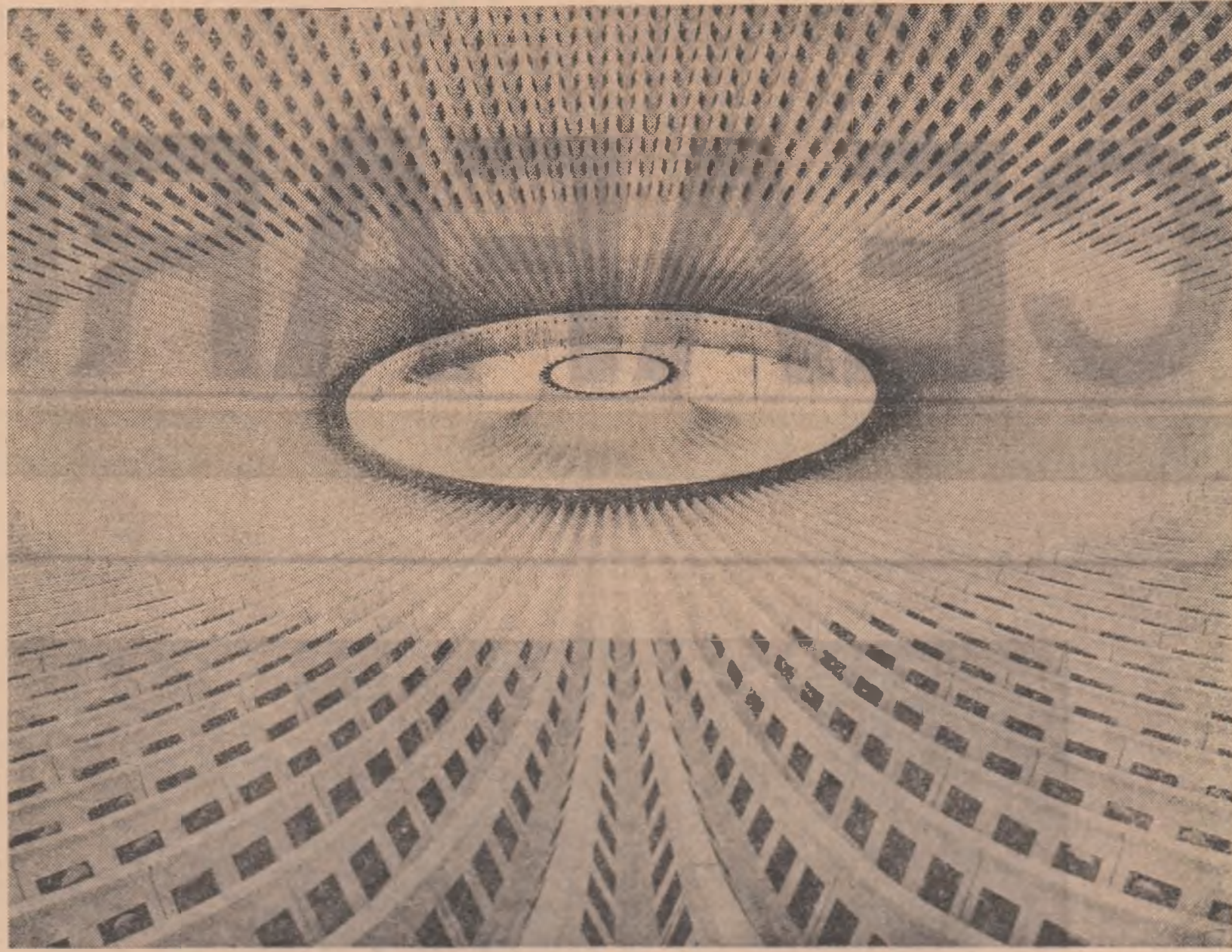
POEME de ION ALEXANDRU
și GRIGORE HAGIU

CRONICA FANTEZISTĂ
de MARIN SORESCU

TABLOUL CĂRȚILOR LITERARE
1968 (poezie)

ALĂTURI DE CELELALTE REVISTE ALE UNIUNII SCRITORILOR DIN BUCUREȘTI ȘI DIN ȚARĂ, REVISTA „LUCEAFĂRUL” VA ACORDA PREMII PENTRU LUCRĂRI LITERARE APĂRUTE ÎN VOLUM ÎN CURSUL ANULUI 1968. ÎI RUGĂM PE AUTORIZII TINERI CARE DORESC SĂ SE ÎNSCRIE PE LISTA CANDIDAȚILOR LA PREMIERE SĂ-ȘI ANUNȚE CANDIDATURA PÎNĂ LA DATA DE 28 IANUARIE LA SECRETARIATUL REVISTEI NOASTRE ȘI SĂ NE PUNĂ LA DISPOZIȚIE 4—5 EXEMPLARE DIN VOLUMUL CU CARE VOR SĂ CANDIDEZE. PREMIILE VOR FI ACORDATE ÎN LUNA FEBRUARIE.

Din Arhitectura Secolului XX Roma — Palatul Sporturilor Arh. P. L. Nervi și Piantonini

A APĂRUT ALMANAHUL LITERAR 1969

Editat de revista România literară, Almanahul literar 1969 vine în continuarea unei tradiții, după o aprecieabilă paranteză de timp. Societatea Scriitorilor Români își propune, încă de la începuturile sale, să scoată în fiecare an câte un almanah, dar dezederatul n-a fost realizat decât vreme de doi ani — 1912 și 1913. Urmind acest exemplu, Almanahul literar de astăzi întinde — se spune în primele sale pagini — „să reînnoiească o veche tradiție a scriitorilor români”.

În contextul multor almanahuri apărute cu prilejul începutului de an 1969, Almanahul literar se distinge printr-o finută aparte. Almanahul editat de România literară se înfățișează cititorilor ca o veritabilă micro-enciclopedie ilustrată a literaturii și a celorlalte arte. Dificultățile unei asemenea întreprinderi fiind multiple, datorită mai cu seamă caracterului de pionierat, iar pe de altă parte timpul de realizare fiind — bănuim — scurt, nu încapă în doială să sintem în fața unui eveniment cultural ce trebuie aplaudat.

Almanahul a fost conceput ca un panoramic al literelor românești, acordându-se însă atenție și celorlalte arte. S-a mers către realizarea unei formule cuprinzătoare, în stare de a oferi o imagine de ansamblu mișcării noastre literare și artistice.

„Astfel, sub semnătura prestigioasă a lui Geo Bogza, Al. Rosetti și Eugen Jebeleanu înțelnim tablete de înaltă tinută. „Confesiunile lui Darie” — de fapt, ale lui Zaharia Stancu în legătură cu eroul său autobiografic, „Confesiunile literare” ale lui Marin Preda și interviul cu Titus Popovici realizat de poetul Adrian Păunescu — constituie tot atâtea puncte de atracție și interes.

O pondere însemnată dețin scriitorii din celelalte generații. Proză semnează Nicolae Breban (dedicată lui Nichita Stănescu), Eugen Barbu (un nou fragment din Principele), Petru Popescu, Nicolae Tic, Dumitru Tepeș, Vasile Rebreanu, Nicolae Crișan, Pop Simion, Paul Schuster, Marcel Marcian, Kocsis Istvan, fie-

care reprezentați prin lucrări caracteristice. Un supliment — Poesis — este un adevărat floilegu din poezia de astăzi.

Elementele inedite sînt numeroase. Blaga, Adrian Măniu, Voiculescu, Fundoianu, Vinea, Holban, Tonegaru, Cincinat Pavelescu. Remarcăm în chip deosebit poezia înedită de Tudor Arghezi, „Ora confuză”, făcînd parte „din versurile anilor 1950—1953”. Cîteva „medaliaoane literare” popularizează personalități literare a căror operă e mai puțin cunoscută: Luca Ion Caragiale (Luchi), Simion Stolicu, Constant Tonegaru, Petre Pandrea, Anton Holban.

Nu sînt neglijate nici celelalte arte. Dumitru Solomon publică o interesantă piesă de teatru; cîteva cronicari, regi-zori și dramaturgi (N. Carandino, Mihai Dimiu, Paul Evertac, Radu Popescu, Dinu Săraru, Dan Tărchiță) își expun opiniile despre teatrul românesc contemporan. D. I. Sucișanu, Dinu Kivu și Ștefan Munteanu scriu despre diverse aspecte ale cinematografului, iar dintre articolele consacrate muzicii, înregistrăm contribuția lui Sever Tipei. Ilustrațiile, bogate, conțin reproduceri după lucrări aparținînd unor mari artiști români și străini. Menționăm, dintre primii, pe Brăncuși, Țuculescu, Aman, Pallady, Tonitza, Petrușcu, Dărdăscu, Ciucurencu, Ion Pacea, Ion Bițan și mulți alții.

Un interes aparte suscită fragmentele dintr-o lucrare a lui Mihail Straje consacrată pseudonimelor scriitorilor români.

Cum e vorba de un almanah, n-au fost uitate nici paginile de umor, caricaturi, jocuri distractive, cuvinte încruciate, după cum este prezentă și o colecție de modele 1969. „Harta monografică a fundal turistic” — în supliment — aduce o bună completare secțiunii de „cultură și turism” a almanahului.

Dar, interesul unui almanah nu se poate deduce dintr-o sumară expunere a cuprinsului său, oricît ne-am strădui. Pe lângă conținutul dens, Almanahul literar 1969 beneficiază și de o reușită prezentare grafică, ceea ce converge către consemnarea unei apariții mai mult decît laudabile.

CRONICA LITERARĂ

nicolae iorga

PAGINI DE TINERETE

„Criticul nu trebuie să facă niciodată ca grădinarul, să taie crengile care lui i se par că nu sînt folositoare”.

1890

„Avem o literatură așa de sărăcăcioasă, așa de restrînsă, pe ogorul cugetării românești răsar plante așa de puține, încît nu trebuie să fim tocmai așa de scrupuloși în plivirea buruienilor. Mai ales că între dănsese se pot strecura și adevărate flori, opere de valoare pe care le uităm astfel”.

1890

(N. IORGA)

Am început cu aceste două citate care sugerează un Iorga tolerant și comprehensibil, tocmai pentru că de obicei Iorga e cunoscut altfel.

Dănuie în cazul acestui fecund scriitor, om de știință, ilustrat multiplu, o confuzie, greu dizolvabilă, între om și operă. Activ social, orator de efect amestecat în lupta dintre partidele politice, Iorga a lansat numeroase fraze care i-au întunecat opera. Toată activitatea lui scriitoricească suferă de pe urma acestei neizolări de luptele din forum. Este de aceea cu atît mai interesantă perioada de început a scrierilor sale, cînd stihia participării politice nu se dezlanțuse.

„Pagini de tinerete” încearcă să cuprindă tocmai această perioadă reproducînd mai ales articole de critică literară și pagini de călătorie. Aceste „pagini de tinerete”, premergînd cu mult contestatele sale istorii de literatură românească, ne pot da regretul că tînărul autor n-a făcut numai critică. Ele relevă un critic atent la sensul dezvoltării literelor românești avînd cîteva bune repere literare cu ajutorul cărora va încerca în permanență de a depăși stadiul literar pe care-l locuia. Cu un respect declarat pentru Maiorescu și Gherea, ale căror atitudini și modalități critice le preia, N. Iorga atinge cîteva din cele mai acute probleme ale literaturii române de la sfîrșitul secolului și începutul secolului XX. Critica lui Maiorescu încetase și N. Iorga îi deplînge absența. Critica lui Gherea se află în plină desfășurare și N. Iorga elogiază spiritul de nouă metodă al acestuia. Dar el aspiră în același timp către un alt climat literar, stimulată de cunoașterea literaturilor străine pe care le invocă ori de cîte ori i se pare că este nevoie. Formarea sa este în egală măsură sub semnul celor doi critici. Nu e vorba numai de stîmă cu care-l înconjoară, de cîte ori le rostește numele, ci și de evidența încercării de a se așeza în prelungirea activității ambilor critici anunțînd o operație de sinteză necusă niciodată pînă la capăt. Ideile lui Maiorescu despre morală în artă le vom găsi și la N. Iorga fără mari diferențe. „Morală și arta au oare, între ele vreo legătură? Nu morală și arta au ținte deosebite. Orice operă de

artă cînd o supul unor legi severe pierde multe prin faptul că vrei s-o adaptezi la un scop”. (Moralitatea în artă, 1890). După cum metoda criticii științifice introduce la noi de Gherea e susținută frecvent de N. Iorga care atrage atenția asupra faptului că Gherea încearcă o critică științifică în care omul e cunoscut prin analiza operei. Tînărul critic nu e fără rezerve față de analizele lui Gherea, lucru vizibil în neconcordanța opiniilor asupra lui Eminescu poet elogiât și la Convorbiri și la Contemporanul. În acest punct Iorga încearcă să concilieze cele două școli critice. Rezultatul a fost însă o ideologie hibridă un pseudo-program literar. Frumosele promisiuni din aceste Pagini de tinerete nu s-au realizat și N. Iorga n-a devenit marele critic care promitea să fie Ca și Maiorescu și Gherea. N. Iorga este un critic care în aceste „pagini de tinerete” nu izolează literatura română de contextul european. Doritor de ridicarea literaturii române care i se pare într-o criză de creștere, accentuată după părerea multora de concurența literaturii străine traduse, N. Iorga spune următoarele: „A oprit la vreme ideile străine și operele străine ale celor mai înaintați decît noi n-ar aduce nici un folos”. (Literatură națională, 1890). În concluzie adaugă: „Nu trebuie să citim pe străini, să-i imităm, dacă nu vom să ne piară literatura (...). Această întrebare însă a elementului străin să se facă în chip inteligent: plagierea niciodată, ci neapărat, asimilarea, organizarea acelor elemente”. (Literatură națională 1890). El tindea însă către un program literar intern și în felul cum înțelege Convorbirile literare putem desprinde de fapt nu atît programul convorbirilor ci ceea ce crede N. Iorga că ar fi acest program: „Convorbirile reprezintă bunul simț în literatură. Gîndiți-vă la ce era literatura românească atunci cînd e acum 25 de ani — cercul Maiorescu a început să purifice aerul, încercînd de a miasmele scribomaniei fără frîu și vezi vedea ce a putut face Convorbirile și recunoștința ce li-o datorăm noi, cari, scriitori ai zilei de azi, avem o limbă care nu e nici a lui Pumnul, nici a lui Cipariu, ci limba lui Alecsandri, limba lui Eminescu, limba lui Creangă. Mulțumită iarăși revistei cercului „Junime” azi trăim mai în larg în lumea literelor și nu suntem în primejdie a fi minjiți de cînd în cînd de atingerea neplăcută a unuia din acei bo-hèmes ai condeiului, cari scot versurile din mincă și scriu proză de catene pe colțul meselor de biliard. Convorbirile au fost ca o suflare de vînt răcoritor într-un văzduh îngreuiat de miasme; fără altă armă decît bunul-simț, d. Maiorescu a curățit literatura noastră de hiper-naționalism, sovînism, limbă ultralatinizată și elucubrații nesănătoase.” (Rolul „Junimii” în literatură, 1890). Revistele de mai tîrziu conduse sau inspirate de N. Iorga vor încerca să preia ceea ce N. Iorga credea

ca să reprezintă Convorbirile. El vorbește de mai multe ori despre nenorocul ce l-a avut literatura română prin retragerea lui T. Maiorescu în politică și cu vremea va încerca să suplinească el însuși această absență: „O curățire nouă trebuie făcută și aceasta n-o poate face nici o altă revistă decît Convorbirile — tom vedea sub ce condiții. Nici o altă revistă nu reprezintă bunul-simț curat, singurul trebuitor pentru această misiune de igienă literară; Contemporanul, aproape de apus, reprezintă bunul-simț socialist, toate celelalte, cîte au fost serioase și viabile au fost numai o parte din acest bun-simț. Celei ce-a inaugurat domnia purității de limbă și sănătății concepției îi revine onoarea de a mătura o dată grajdurile lui Augias”. (Rolul „Junime” în literatură 1890).

Acestea sînt opiniile de la 1890 ale lui N. Iorga a propos de Convorbiri. El era însă adept al tradiției literare cunoscute al scriitorilor români în chiar revistele unde publicaseră și pentru redescoperirea cărora pledează cu insistență. N. Iorga deplînge absența monografiilor, edițiilor, lipsa de pastine pentru trecutul literar: „Monografiile constructive și inteligente îmbrățișînd o epocă ori o activitate literară a unui individ numai, lipsesc cu desăvîrșire aproape”.

La 1890 el face teoria vieții intermitente a creației literare prin care acestea poate intra sau ieși din conul de atenție al interesului cititorilor. „O viață sporadică întreruptă (...) o trăiesc aproape toți scriitorii morți fără deosebire de însemnatate. Un accident, un articol de critică, scris cu talent de un om cu autoritate, punerea la modă a unor idei oglinzite în opere așa-zise uitate, o ediție mai bine făcută, pot să-i dea la epoca foarte îndepărtate una de alta, influențe complexe și generale”. N. Iorga va scrie studiul de redescoperire asupra criticilor români. Paginile de tinerete cuprind articole despre Alexandrescu, Alecsandri, Bolintineanu, Eminescu, N. Filimon, Creangă, Slavici, N. Gane.

Caracterizarea finală a lui Creangă ne pare cunoscută deși exprimate încă fără ampleuri și acuitate: „Omul se desface din operă; pare că vedem pe uriașul lat în spate și voinic, cu sînge bogat, păstrînd toată energia vieții în creierul lui bogat în senzații”.

Cel mai interesant articol ni se pare cel despre N. Bălcescu, lucrat din perspectiva istoricului nu și a istoricului literar. Judecate astfel opera lui Bălcescu cîștigă prin alungarea ei din teritoriul istoriei. S-a emis recent ideea că această Istorie... este un eseu, o interpretare, un punct de vedere personal asupra unei traectorii voievodale. Obiecțiile de la 1890 ale lui N. Iorga încurajează aceste propuneri:

„În povestirea lui Bălcescu, Mihai nu e adevăratul Mihai așa cum ni-l arată înaintea ochilor, descoperirile mai tîrziu,

și cum trebuie să-l vadă un nou istoric al său. În schimb dacă nu e adevăratul Mihai e mai frumos decît dînsul, mai viu și trebuie s-o recunoaștem mai mare” (N. Bălcescu 1891).

Calitățile literare ale Istoriei Românilor sub Mihai Vodă Viteazul erau căutate cu stil în latura lingvistică a cărții. Calitățile ei literare se află însă mai adînc, în chiar resortul concepției, în felul cum autorul reprojetează informația istorică urmîrind o finalitate proprie, reformulînd materia și organizînd o viziune personală.

Articolele de critică și istorie literară semnate de N. Iorga au un fel prolix de a trata subiectele care resping cititorul obișnuit, atunci cînd acesta nu e viciat de influența judecăților literare: nenuanțate, dialectice, balast, de care paginile lui N. Iorga nu vor scăpa mai niciodată. Ele sînt însă pline de intuiție, risipite dezordonat, de cele mai multe ori neexploitate, dar pe care orice critic urmaș e obligat a le lua în considerare.

Am citit o intuiție privind pe Creangă. Nu e singura. Putem înțeli numeroase altele în fiecare articol dedicat scriitorilor români. Dacă ne vom adresa paginilor lui de critică așa cum ne vom adresa celor ale lui G. Călinescu sau Lovinescu vom fi dezamăgiți. Stilul lui N. Iorga nu e stilul unui critic ci al unui temperament. În paginile lui de critică există elemente cu ajutorul cărora se poate construi. Spirituale constructive nu pot desprețui pe N. Iorga în niciunul din sectoarele activității sale. El reprezintă un cumul de bune intenții și mari proiecte, o uriașă putere de muncă, o informație teribilă, nu întotdeauna ajutată de capacitatea de a sistematiza și finisa consecvent. Opera lui e o operă de posibilități deschise de pe care se poate decola cu profit spre un orizont rațional și echilibrat. A făcut-o cu succes G. Călinescu nedeșteptînd activitatea de istoric literar a lui N. Iorga, unul din precursorii săi.

„Criticul nu trebuie să facă pe grădinarul” spunea N. Iorga încercînd să prevină o confuzie, o substituție de roluri primejdiașă pentru literatură căreia însă i-a căzut victimă chiar el. La 1890 N. Iorga se ridică împotriva „plivirii” arbitrare și abuzive. E păcat însă că aceste doleanțe ale criticului Iorga au rămas într-o formă nenuanțată și își conțin contradicția. Ele sînt la fel de intolerante ca intoleranța împotriva căreia se ridică. Ele nu precizează abuzul negat. Ele sînt atît de largi în receptare încît devin vecine cu indulgența. Este primejdiașă pentru literatură ca grădinarul, sau orice alt breslaș, să devină critic, însă N. Iorga nu spune de ce rămînd vag și echivoc.

Asta face ca din întînsa, și fundamental pozitivă, activitate de critic și istoric literar a lui Iorga foarte mult să prefere la tura echivocă afirmațiilor sale prelatare de pavăza prestigiului său global.

M. UNGHEANU

Desen de TAȘCU GHEORGHIU

POEME de ION ALEXANDRU

Pantocrator

Ce ai ieși să vedeți în Pustie
Au tresie bătău de vini
Sau ce ai ieși să vedeți ?

ULVINEI

Albul infinit și negrul limitei
Etherul și cenușa — măduva străină
Ce-o cotropesc muritorii speriați pe vâile pustii
Tu ce moștenia-i din noi și eu ce port din tine

Prin labirintul acesta luminat. Ai coborât
Și te-ai întors. Noi urcăm și rămânem.
Ploile nopții micșorează cerul. Luminile
Se ascund în capcanele beznei. Ingerii
Intră în joc și retrag coroanele flărilor
Căci nu mai poate fi ispitit omul aici
Coborând să-și depună sfârșitul.
Au încetat toate refluxurile
Năzuie ochiul încotro ceorăcărul nu visează
O, cetăți după am crezut că altceva se va alege
Din voi multă pulberea. Și iată că Morile au început

Să vă macine temelile.

Cineva se deșteaptă în miez de noapte
Dar e prea singur ca să nu fie auzit
Și repede uitat în zori cînd vînturile izbucnesc
Și nimeni nu mai păstrează darul încredințat
Cît știm e de ajuns pentru a bănuși răscrucă
La care se poate ivi îndoiala. Cine a plecat
Lăsîndu-și casa pe mîinile Tunelului ?
Ard și nu se mai termină vasele acestea
Pline cu simburii fără pămînt

Soarele s-a oprit — noaptea înaintează
Pășirile au crescut mai mari decît pămîntul
Omul umbrit de ape a ajuns
La marginile focului

Acum ne vom întoarce îndrăgîți și pe dealul

Multe vom povesti despre cele ce-au fost
Cele ce vin le primim cu sfială
Căci cunoaștem de-acuma cine le-a trimis.

Chant gregorian

Dar cite unul rămîne. Rămîn împărățiați și

Nesfîrșit, nevăzuți decît de deasupra. Umbra
Fără urme și de fața lor se bucură doar

Cit e lumea mulți fi-vor și durerea noastră

Cu cît sint mai rari. Unde se aud ? Unde pot fi

Cațuți și ardați. Pe ce poteci și piscuri

Și acum se uită cu aceeași mirare îndrăgîți

Și sus străluceste neclintit divinus astru

Dintre oameni nu mai poate apuce nimeni

Decît ca semn : Oh, cel ce trebuia a fost trimis

Și datorită sint încheiate.

Cite izvoare ! Stau deschise și nu le mai văd

Decît orbii nemșcați. Intr-un oraș cite unul

Cite unul pentru un neam, ori o insulă. Ori
Numai ai pustului mai mulți strînsi
Intr-o aceeași scorbură de aur sub valurile

Vasul nu-i spart și valurile subrede cearcă
Zadarnic să macine dinuntru pur și etern
Veghele de fluturii Văzduhului. Frații și maica
Sînt flăcările acestea zbuciumate.
Căutîndu-și temelile.

Viața — cîteva drumuri ce se coalesc și-n cele

Revărsate laolaltă în urnele unui amurg

Lipsiți călători — izgoniți de acasă în miez de

Fără cunoștință, prea tineri mereu și

Căci înțelepții sint duși de mult acolo după

Și nu s-au mai întors căci toate a-le lor izvorau

Dintr-ocolo și ei s-au răgăsit. Dar noi încotro ?

Porniri. Mereu trebuie știut din mai multe părți

Intregul.

Și jerfa-i poruncă neluminată de vremei

Ajunsă cumplită o neînțelegere.

Diminează. Clopotele imblinzesc vîntul vijelios

Coborînd luminările pe vechiul mormint.

Scos la marginea pămîntului. Copii se întorc

Pe drumul troien și nu-i nimeni să le iasă în

De după porțile zăvorțite. Sintem niște fructe

Coopte în noaptea, dogorite de beznă. Coroane

Pe frunțile osîndite.

O, rugă. Să încrucișezi bratele cuiva

Intr-o oadaie pierită după ce sufletul a fost

Și să poți nădăjdui. Omnis honor et Gloria.

Ceasul acela

Rivna după casa ta mă mistuie
Și-și prap amiază cînd toți s-au retras
Ai neamului tău și cunoscutii

Insăși umbra pierită în mari întunecimi

Se apropie ceasul năvălitor

Groznică oră în care se potînesc

Toți călătorii.

Invizibilul turn al nebunilor

Esti anume pe cîmpia întinsă

Dincolo de fluviul secăt

Ce se lasă spre mare —

Platou desăvîrșit ce vibrează armonic

După legi neștiute. Acolo-i astrul

Următor ce te apropie îndepărtîndu-se

Nu mai sint decît drum ce se mistuie-n sine

Înaintînd după urmele a ceea ce uităm

Ce sfarmă simburii universului.

Am pierdut din afară-le ; cu vânt

S-au desprins solzii morți

De pe aripile neîmărmuite

Locuiești în încăperea asta subredă cineva

Pe care nu-l mai încap formele muritoare

Vine ora cumplită cînd se sparge singele bătrîn

Și năvălește etherul în vasele de nuntă

Acoperite cu valuri de fum de pe vatra
Vulcan ce nu s-a lămurit

In larma lucrurilor abia deșteptați
Nici nu bagi de seamă cum vremea a trecut
Roua s-a înălțat, turmele s-au trimis
Spre pășuni îndepărtate ; tot mai adînc
In cadrul străvechi se retrag cei ce presimț
Ce va să urmeze. Cu spaime se culundă
In adaposturi umbroase pe lângă izvoare
Nedescoperite. Pînă ce se dă veste că
Sfîșit mistuitor de vînturi pustitoare
S-a înclinat către amurgul marginitor.

Dar cel nestiutor e prins pe cîmpia nestișită
Și n-are unde se adăposti

Rămîne drept în picioare nemșcat

Cu țigălele goale pe lespezi de foc

De sus din alta în vînturi camolite

Începe din călărită să-l revărsoreze

Via dălarosa. Durează cîmpul pînă

Ai dispărut. Și din zbuciumul morții

Primordial apar întălele tărîmuri nelincălitate.

Prea puternic și se vorbeste celui ce-o ascultă

Din Pustie-n Pustie protet pe protet s-a trimis

Urmele lor le mai poate corbul iesit din

Arcă întii și întors și columba blîndă

Cu ramura verde întoarsă vestind un

Nou început.

Bucurie

De ce te iubesc într-afară ! De ce nu mai

Am pace decît în preajma ta ! Foto mea

E numai oș și lumină contemplantădu-i

Necuarinsurite. De n-ai fi-a mine insumi

Căldii cu ce-ăș simți după tine ?

Cu cît sint mai singur cu cît și-aud

Mai limpezî poruncile și-aierg zămint

Să le împinesc le-am uscat ca pielea

Întinsă la fum de cînd astept să te înduri

Esti întunecat acela străin cu corăbii de foc

Pornit pe bițele mele pitale. Încăperea mea-i

Sîrîmă, abia-i loc pentru un mormint

Și tu ameninți să primesc omenirea.

Îndrăgî uria pustia și singele meu

Nu mai poate hrăni mîștile orope

Ce-i hăitule pe muritori. Oriunde

Numai îndărăr nu.

Nu mai văd nimic de bucurie — un vulcan

Încins cloace-n miezul meu ce va izbucni

Curînd să limpezescă pămîntul

De n-ai fi turnul acesta cu clopote

Pe limbile cărora se scurge din mine

Etherul nelincătit și fierdult un

Munte de cenușă.

Ego sum via

Cineva mă privește cu nesfîrșită milă și răbdare

De cînd m-am născut. Și iată că astăzi

Î-am înfîlînit ochii ridicați pe cupoia.

Stăm față-n față uimiți și simic

Nu poate să ne mai despărță. Prea-l hrziu

Ca să nu-nghet de cum m-aș desprinde

De flăcările lor. Picioarele groparilor

Întorși tropăie la usă. Sînt întrebati

Și sint răspuns. Nu mai pot doși nimic

Din avuția vindută.

Mulț am fost prigonit și mulți prigonit-am

Pe voi sumbre m-am fîrît cu buhele

Și armatele de năpărci duhniloare.

Suap-am din fita secetii și paitanienul

Îmi era îngerul cîtopotului în sumburul turn.

În mușii zăpăda-i mulți pe brazii nemșcați

Amu-i pe sfîrșite și norii negri curg

Pe deasupra ferestrelor. Auru

Din întuneric se aprăzie. Timpiarii

Trag la rînde în pivnița locasului

Și jos pe lăz păsările se odihnesc

În bărcile părăsite. Acolo departe

E un cîmp de cer și mai departe

Se retrag apele fluviului același nesfîrșit

Pe care și noi navigăm altădată

Către oceanele înghețate.

Iată se luminează de zău. Cerul s-a deschis

Și-i vorbește muritorului. Avem dreptul la

Teamă

Și la bucurie, dar singele nostru divin

Știe ceva ce ne depășește. La un sfîrșit de an

Am coborît și nu ne-am mai putut întoarce

Calea se pierdu. Strigătele o înnegură

Pînă cînd veni acest unghi de foc din Pustie

Și se întemeie în miezul răsplîntilor.

De acum nu se mai vede nici coboară

Nu mai știe nimeni ce-a fost

Lîngă izvoare doborîți ceruși devine țel de aur

Pe inscripția Mureșului. Nu mai bateți la usă

Zăvorile. Îndăntura o început.

Griul curat își scutură pleoava

Dincolo de jocurile memoriei

Un fițat scurt și pierrea pe veci

Fără urme.

Numai cel nefiresc ar putea numi

Cu ceea ce noi n-am fost încercinți

Niciodată. Mult se dezvoltă copacul

Din mișcările că bolta coroanei

Devine podoabă de sine.

Iată unde-am ajuns ocolind pe de departe

Vasul pe care făuritorul îl știe păstrător.

Iată poarta iată însemnele și legile intratului :

Cel blind și stins necunoscutul cel retras

Veghea din agonie, ceea ce rămîne orbul

În urma cutremurului. Cel lovit amaric

Și osîndit la îndelung refuz. Poate umbra

Căldurului pornit la drum din nestînit

Aschia cerni singera în carne, poate

Iarba mărunț și sora pămîntului

Ori fulgerele lungi de toamnă fără puteri

Zdrăgănit pe-acoperis sau căldurii

Fălos înghețat pe un pisc de oglindă.

Încă puter și te voi putea chema

Să-mi cerci încăperea.

Fieci gropar intră în pămîntul cel primește

Își aduce măsurătorile și cu nădejde

Se pune pe lucru pentru un bănut

Numai astfel ne mai alegem și noi cu cite ceva

Un fel de ieri tîrînd de aur ce nu se mai

Răspete. Mereu Vox clamavi în deserto

È Patria Poetului.

CALMUL NARAȚIUNII

Un foarte interesant prozator al momentului actual, și probabil că unul dintre scriitorii de prima mărime ai deceniului care urmează, este Constantin Toiu. Debutul indicis, zăbovirea prea îndelungată în terenul publicisticii curente, un roman cu multe pagini bune dar în totalitate inconcludent, apărut anii trecuți, au determinat critica la o atitudine amabil-reservată față de acest autor, el însuși de altfel, prea puțin dispus să precipite artificial o afirmare literară înțeleasă ca decurgînd organic din complicatul proces al cristalizării interioare. În sfîrșit, ultima sa carte, o culegere de nuvele și povestiri, pare să traseze cîteva din coordonatele stabile înlăuntrul cărora prozatorul se va manifesta de acum înainte, întărîndu-ne odată mai mult sentimentul că de la Constantin Toiu sint de așteptat realizări durabile, bogate în consecințe fertile pentru dezvoltarea prozei de astăzi.

Toate narațiunile lui Toiu își recoltează subiectele și substanța dramatică din sfera unor procese morale. Adică a unor traume morale, principalii eroi fiind todeauna niște traumatizați, indivizi a căror existență a fost influențată în chip esențial de un eveniment răvășitor, de un fapt care i-a scos din condiția „normalității”, singularizîndu-i și făcîndu-i refractari măsurilor comune de evaluare. Manifestările lor vor părea excentrice aceluia care ignoră această cheie de înțelegere, acest cifru tănuit în adîncuri, aspect exemplificat aproape didactic printr-o istorioară (de fapt o fabulă) spusă de unul din eroii povestirii *Trompete după amiază*. „Aveam o rablă de bicicletă care avea un punct ireductibil la mers, îi lipseau niște bile; trebuia să știu cînd să apăs pe pedala, era ceva care nu intra în ideea obișnuită de bicicletă. Se individualizase. Nu mai era o bicicletă normală. Intr-o zi cineva mi-a cerut să se plimbe cu ea. Și necunoscutu-i punctul neredus la înțelegerea generală a stric-o-tot, a făcut-o prof. A forțat în virtutea înțelegerii generale ceva care trebuia să aibă o înțelegere particulară” (s.n.).

Personajele povestirilor sint astfel de mecanisme dereglate, comportîndu-se anarhic în raport cu legile de funcționare acceptate unanim, dar funcționînd totuși ascultînd de un ritm propriu, particularizat, dictat de acel punct ireductibil la înțelegerea comună. Iar narațiunile sint explorări în detectarea acestui element dezaxator, o lentă apăsare a pedalei care să scoată la lumină tocmai fața nevăzută a lucrurilor, să dezvăluie pe îndelete motivarea din adîncime a dislocărilor și contorsionărilor morale.

Așa dar primul contact cu lumea nuvelor lui Toiu produce o impresie cumva contrariantă și neliniștitoare, ne face să respirăm un aer care parcă avertizează că în acest teritoriu ceva nu e în ordine, scriitorul impunîndu-și să instauraze încă prin detalii de atmosferă și cadru o stare de spirit care emană din chiar condiția eroilor săi. Intrînd în scenă aceștia se comportă în așa fel încît amplifică sentimentul inițial, transformîndu-l într-o realitate psihologică acaparată, e o umanitate ale cărei gesturi, chiar și cele mărunte cotidiene, trădează o dezarticulare esențială, o disarmonizare intervenită în zonele profunde ale alcătuirii morale, cu răsfrîngeri mai puternice sau mai atenuate asupra tuturor împrejurărilor existente. Frecvent e în aceste povestiri tipul „sucitului”, al individului „întors pe dos”, cum sint de exemplu toți aceia care populează strîmtul perimetru al micilor localități de munte evocate în nuvela *Pîine răsturnată*. Seară de seară se strîng laolaltă în ciudata circumă *La Hanul verde* care intruchipează foarte pregnant ideea de univers închis : „avea un balcon de fier sub tavan, de jur împrejur, ca galeria unei săli mici de teatru de provincie spre care nu suia nici o scară, în care nu dădea nici o ușă sau gam, unde nu stătuse și nu umblase nimeni vreodată, despre care toți întrebau de ce fusese făcut și de unde, cu siguranță că într-o noapte ploiasă avea să apară un inger cu goarnă, să le sune celor de jos învierea din morți”. Aici intrau din

cînd în cînd și cei doi prieteni, Mesia și Filionescu, veniți în stațiune se vindecă de astenie, și de îndată ce se așează la o masă se începeau încaperea și care, din colțurile lor, se măsurau unii pe alții îndelung, schimbau cîteva replici inamice — pînă ce un subiect oarecare făcea să se lege o discuție care îi anima pe toți aruncîndu-i pînă la urmă într-o dispoziție de melancolică filozofare. Se evoca cel mai adesea episodul știut de toți al „doamnei căzute în prăpastie”, o excursionistă din București, care după ce scăpase totuși teafără din accident, fusese lovită de o stranie maladie psihică : mania scrișului incontinent („cîci îi vine să scrie zi și noaptea, și aici scria, cînd minca, mușchi țigănesc cu bere...”). În colțul său bătrînul profesor de literatură comparată asculta călîtinînd din cap, tușînd și stringîndu-se în haina sub care purta o pijama de molton roz iar acordeonistul umfla lent burduful instrumentului său punctînd cu note lezate această atmosferă de extincție. Smulgîndu-se, Mesia și Filionescu porneau în lungi preambulări, colindau cabanele din munți, dar senzația de amărăciune și neliniște nu pierdea și pînă la urmă se trezeau angajați iarăși în nesfîrșitele lor convorbiri care, fatal, ajungeau toate la aceeași încheiere : amîndoi rataser să-pasăre cîrma și acum rătăceau pe o mare care nu-i putea scoate la nici un liman. („Ne-am risipit viața, Filionescule, asta-i, ce să mai discutăm... „Viața mea-i un păcat lung fiindcă am ratat-o”).

Situația o reînțîlmim în nuvela de mai întîine dimensiuni *Dumnică mușilor*, susținută de aceeași intenție de a da eșecului o semnificație etică. Personajul povestitor — care își începe spovedania în felul tîhnit al vechiului realism epic („La C. sosisem ca de obicei dimineața cu trenul de 7,40.” etc) dar numai amîgîndu-ne fiindcă repede ne proiectează în centrul unui pătînjînjen de rememorări suprapuse — acest personaj este tocmai un astfel de individ deviat de la felul mai înalt pe care și-l propusese. „La început făcusem Artele plastice, visul meu fusese să ajung pictor, nu desenator tehnic, dar

mă oprisem la jumătate”. Oprea la jumătate înseamnă totuși abdicare, iar în cazul de față esdarea într-un orizont de existență redus la gesticulație mașinală. O speranță de redresare îi aduce iubirea pentru Titania, viața dedublată în care se angajează cu sentimentul că a înfîrșit o inerție care începuse să-l tragă tot mai în afund. Dar și aceste evenimente ce păruseră de ordinul extraordinarului, drumurile tănuite în orașul C., serile petrecute în odața de pe terasa fostei Bănci maritime, etc. sfîrșesc la rîndul lor prin a se înlănuți tot într-o mecanică, întorcîndu-l pe erou iarăși în același punct mort. De altfel, Titania însăși, fosta acrobată de circ ajunsă confecționatoare de palării, abajururi și „perne fantezii”, e o traumatizată, trăind la rîndul ei o dramă a ratării. Același spațiu moral par să-i aparțină și cele două personaje din *Trompete după amiază*, Cîlinele și Risul, pendulînd tot timpul, în acea lungă după amiază toridă, între iritare și indiferență, între violență și blăzire, apăsăți de un difuz sentiment al nerealizării și consumării în gol, amestecat de stări care trădează un dezechilibru adînc al acestor, dacă nu chiar înepănat, unei dezăgărit interioare cu implicații mai largi.

Ciudat este că, populată de o asemenea faună schimonosă, în plan spiritual bineînțeles, nuvelistica lui Toiu nu decade în grimesă și cinism. Curenți subterani îndeășure de puternici și generoși alimentează resursele de energie vitală, ale eroilor, aspirația către un simbur ce luminează și solidaritate umană pe care niciunul n-a pierdut-o cu totul. Neliniștea existențială încercată de eroi contrastează cu calmul și rigozarea stilistică a narațiunilor, expresia unui spirit creator care își domină arta. Toiu știe să povestească admirabil chiar dacă proza sa nu e în primul rînd de eveniment, ci de sugestie și atmosferă psihologică. Rămîne ca prozatorul să încorporeze cazuistica morală de care e preocupat astăzi marilor probleme, în construcții de perspective ample și ecouri adînci. Nuvelele astern premise deosebite de fecunde pentru o astfel de întreprindere.

G. DIMISIANU

Dürer — Jörani

Toată pictura lumii (în afară poate doar de a noastră, ca să nu rănesc susceptibilități) se află într-o dorită. Dacă bomba aia, ori cealaltă, în loc să cadă la Nagasaki, ar fi căzut direct pe un secol, pe toate secolele la un loc, împoșcînd și iradiînd, tot n-ar fi produs o aiureală mai mare. Biennalele de la Veneția se transformă tot mai mult în niște hangare de suruburi. Surub de idee, surub de cosmos, surub de surub. Nici măcar nu se intitulează așa tablourile, că ar fi sugestiv. Din tot ce-am văzut toamna trecută, nu mi-a plăcut decît Delibeaux, cămă

ION DRĂGĂNOIU

Oglinzi paralele

Ochiul de apă și ochiul de cer
se privesc printre stele
din ce în ce mai stinger
ca două oglinzi paralele.

Aripile păsărilor devin pene,
solzii luci se înalță în vânt,
ecouri strînse printre gene
ale aceluiași cuvânt.

Mereu mai mici,
mereu mai departe,
vulturii sînt ca niște furnici,
pe cînd soarele urcă umit
ducînd doar o infimă parte
de raze drepte în zenit.

Echilibru

Pe marginea orbitelor de sticlă
în echilibru instabil de fum
lăuntru își aruncă și ridică
secunda moartă ceasului acum.

O daltă visul. Marmora himere.
Și așchii se înfig adînc sub unghii.
Sînge uscat adaugă tăcere
crescută în afară peste muchii.

Chemată de adîncuri și cristale
stă să se rupă împletirea caldă
în jumătăți așiderea, egale...

Ochiul în ceață încă se mai scaldă,
săgeți de foc se încovoie grele,
se-mprejmuiesc, topindu-se, inele.

Deasupra lumii

Acum între iubiri pâlăste una
adulmecînd un tremur de prisos.
Crescută printre lăncii de rogoz
joc argintiu a săgetat minciuna.

Înfășurată-n mreje se ascunde
uitarea în fecioară preschimbată
și cumpăna se-nclină deodată
sub arcuirea zărilor flămînde.

Testoasă, jinduită carapace
năvod sau cuturi urcă în lumină.
Din miezul ei privirea se desface
în lepădări, de linile moarte.

Clopot cu gura niciodată plină
deasupra lumii cerul ne desparte.

Umbre de voci

Aduceți-mi pierdutele cuvinte
rămase prin unghere prăfuite
printre afită lucruri vechi și printre
umbrele lor, tășuri de cuțite.

Umbre de voci, un cheag de miere arsă
ne bintuie. Rostirea se știește
să înflorească o petală ștearsă,
negrăitoare ca o ochi de pește.

Tăcere se-nfiră din tăcere,
moale ca un covor țesut cu molii,
urzeală obosită care cere
odihna lăzilor zămisliți,
și adîncite-n lenese fotolii
miresele așteaptă la ferestre.

Timp propus

Rodind un secol acest pintec
s-a ușurat ivind în spații
monstru bătrîn cu un descîntec
purtat de patru generații,
clepsidră plină de ispită,
sporind o veche înfrabere,
cu două timpuri zămisliți,
unul cărunt și unul care
adaugă o nouă față.

Cupa de sus se va prelinge,
își va gali cîndva de viață,
în partea rece și sîreapă,
ultimul fir care atînge
uitarea, spre-a putea s-o-nceapă.

RADU CĂNIĂU

Vînt tînăr

Prin aerul alcoolizat
trece-un vînt tînăr
ce rupe cătușele ierbi

pe cînd stelele
alerg nesilite
în vâste ocoluri galbene

și vîntul acesta izvorît
din cîntecul păsărilor
îmi năvălește în sînge

și nimeni n-aude
bătăile gemene
ale inimilor noastre

Venea un anotimp

Se roteau păsări negre pe sus
Ce-și căutau parca un adăpost mai trainic
Și eu priveam în treacă la ele
Prin cerul coborît și vînt
Ce vestează un anotimp mai dur

Și pe cînd mîngiam pătura
Și lacul de la picioarele mele
Venea plînd în septentrion
Un duh sumbru
Ce-mi amînti vremelnicia lucrurilor
Și-un păsăresc instinct mă săgetă
Și cu piciorul sting deodată
Am năruit oglinzi ape
Pentru toi ce-mi tînuise pînă atunci

MARIUS VULPE

Neliniste

Cînd hăituit e lupul prin păduri
Nelinistea se tolănește udă
Lumina cade goală și asudă
Pe ruginitele armuri

Eternitatea condensează clipa
În forma unei lame de cuțit
Uitarea își desface larg aripa
Iar risul e ghebos și ascuțit

Feudele sunt strîmbe în ruine
Sub ceașca cerului sticlos și pur
Galopul amintirilor revine
Pe coama Pegasului sur

Vevețița

Din ram în ram săltînd cîzînd
Peste prăpăstii verzi o veveriță
Mic fulger brun candorilor zeid
Viu foșnetul pădurii îngîlnid

Persecutați uscați și plini de ură
Capacii putrezi cruzi în neclintire
Pe sărături sunt lanțuri de menhire
Visind la focul cîmîncetîră

Iubita mea întoarsă și pestriță
Azi bratul slab refuză să te poarte
Te dă pădurii verzi și îți împarte
Blond părul tău șuviță cu șuviță

Cato

Sunet senin al harpelor răsfrîngeri
Glas mesianic legilor absent
În creionarea vîrstei transparent
Pe panorama falselor înfrîngeri

Corupător limfaticul climat
Parcurs istoric firul ghemuit
Suprem elogiu coborît din mit
Reflex entuziast transfigurat

Bătută poartă glasul ancestral
Și furișarea lupului flămînd
În iarna grea pecete rîmînd
Pe fața aburiiului cristal

Tristețe de toamnă

Azi nu mai zburdă nu mai sar delfinii
Cu limbile tăcerii mă incing
Din arabesc s-au rupt curioate linii
Tremurător m-ascund ca un paing

Luminile încet încet se sting
Covoare brune scutură toți pinii
Azi nu mai zburdă nu mai sar delfinii
Și-n cer se rupe-un tipăt de flaming

Nostalgia

Stăruie în jur coroane plopi
Lungi umbre ce se-nfînd în sus
În arabesc de straniu ritual
O rază s-a topit în mîi de stropi
Pe geana departăului apus
Legat de gitul cerului oval

Plecate sunt privirile prelungi
Prin marea asfințitului supus
Efervescenței vechilor magii
Cu posul lenes chipuri înalungi
Revin în pleoapa caldă și sedus
Mă culc pe patul densei nostalgii

Intuiție

O voce s-a desprins dar alta-n beznă
Stă tremurînd-n ritual obscur
Iar roua distilatului azur
Și-a pus sărutul palid peste glezne

O parte s-a născut iar alta-n ceață
Nelămurită formă rînd pe rînd
O nimă înfînd prin albul gînd
Cu semnul necunoașterii pe față

Și facul joacă-n hățuri dar în noapte
Un alt foc arde rece nevăzut
O aripă a vîntului căzut
Un sceptor pus pe buzele cu șoapte

Din jumătăți amestecate slut
Sunt vas umplut cu foamă și cu frică
Rostogolît în lumea mea pitică
Sub ochiul întinericului mut.

Miniaturi

Miniaturi purtate în cascade
Cu fața voastră față mea o schimb
Din cavalcada vechilor parade
Stelar e praful palidului nimb

La tîmplă mici ovale de morfină
Apleacă siluetele perfid
Repercutînd sub geana suprafină
Intruchipări din aerul limpid

Pliniu

Înod mai greu minutul și se destramă firul
Mă bintuie prin riduri trecutului epidemic
Azi cățărînd pe munte secatul trup anemic
O, Tempora latinul și-a vlăguit satyral

Capcană virful pietrii iar focul sentinelă
Cu biblică fervoare se subțiază lava
În hornuri pîntecoase obsesiv-otrava
Sol Hadésul așteaptă vast sarcofag și stelă

Destinsă încordarea pecetluește saltul
Spre alte continente de fum pierzînd
sandaua
Cînd creierul metodic și-a ascuțit rindeaua
Pe oasele din mine. Pentru altul.

Urs Graf (1486-1553) — Dans

Jost Amman (1539-1592)

bătrînul

LUMINIȚA COLER

La colțul buzei îi atîrnau fire galbene,
pielea îi era zbircită de vreo douăzeci
de ani și cînd trecu pe lingă fetiță o
înjură printre dinți.

— Bunicule!

Firele subțiri viscoase puteau să cadă
în zăpadă, se obișnuise cu asta, deși nu mai
chiar de douăzeci de ani. Ar fi vrut să-și
vîre miinile în buzunare, n-avea nici un
pic de curaj, nu de alta, dar își simțea
degetele prea lungi de vreo douăzeci
de ani și acum în mod special pricepea
ce se-ntimplă cu ele. Era de altfel foarte
adevărat, miinile le avea mari și penibile
fiindcă folosise toată viața batiste din
acelea întunecate colorate.

— Bunicule!

Nu mai era nimic de făcut, toată greu-
tatea corpului se strînsese în buricele de-
getelor, unghiile îngroșate în mai multe
straturi pareau prea grele și se dezlipeau
încet de carnea încă roz de dedesubt, dar
era de necrezut să-i cadă, pentru că dacă
mai avea ceva puternic în afară de rău-
tatea de sub limbă, atunci asta era, rădă-
cinile unghiilor. Se simțea grozav de pu-
ternic de vreo douăzeci de ani, de cînd
știuse că povestea asta rezistă.

De cînd terminase facultatea și pînă
cînd ieșise la pensie lucrase în aceeași
instituție, la o distanță oarecare de casa
în care locuia. Acum era în naibii de
bătrîn și uita că nu reușise să scape, deși
îi plăcuse toată viața muzica mai mult
decît orice.

Prima zi se scursese repede. Se scula
devreme, la ora obișnuită, se îmbracă încă
pe jumătate adormit. Întotdeauna se tre-
zea de-a binelea numai după ce-și lega
șterurile de la pantofi. Așa că dacă bău
cafeaua cu ochii deschiși, abia atunci
trez cu adevărat, asta nu era nici o mi-
nune. După ce ieși din casă se zgribuli
puțin, fiindcă dimineața așa i se întîmpla
întotdeauna: afară era mai frig decît sub
plapumă, deși corpul lui era stîngur
care-l încălzea în tot timpul vieții, dar
așa era dimineața, aerul părea rece și el
se zgribuli puțin și acum, își ridică chiar
gulerul de la palton și lăsa urme în ză-
pe care nimeni n-o curăța aici, în centrul
orașului, pentru că se știa bine că se va
topi sub nenumeratele tălpi ce o vor căl-
că. Mai întii, dimineața devreme, se ză-
reau urme clare de diferite mărimi, urme
striate de la tălpile de cauciu, urme mici
de șoșoni albi sau urme pur și simplu.

Apoi nu se mai distingeau nici o formă
clară, totul începea să se amestece, pen-
tru că, pînă la urmă, trotuarul să fie înec-
at într-o mizgă moale și gata să dispa-
ră, pe alocuri asfaltul era chiar descoape-
rit. Dar la ora cînd pleca el, s-ar fi putut
ajunge din urmă după pași. Se vedeau.
Și azi pașii duceau tot la servici, dar se
opri în fața porții și-și aduse aminte că în
sfîrșit nu mai lucra acolo, așa că-și văzu
de altele. Adică așa avea de gînd. Dar nu
izbuti, fiindcă tot ce-și propusese să facă
pierdu sensul. Ar fi vrut mai întii și mai
întii să-și arunce ceasul, dar obișnuința
de afită amar de vreme îi lăsase un fel de
presimțire că va mai avea nevoie de el.

Și apoi era de aur, în plus l-l dăduse
tatăl său mort mai demult care-l avusese
de la tatăl său mort dinainte așa că era
și o moștenire, iar el avusese dintotdeau-
na un mare respect pentru lucrurile păstră-
te în familie, își aduse aminte că-l va
lăsa la rîndul lui fiului, mai era și un
ceas care nu se stricase niciodată și ori-
cum ar fi trebuit să arunce și deșteptăto-
rul, și de ce ar fi făcut-o, din moment ce
nu-i folosise cu adevărat?

A doua zi începu la fel, și așa mai
departe, multe zile. Doar că la un moment
dat, de la ușa instituției se duse la o casă
de bilete unde stătu chiar la o mică coa-
dă. Acolo oamenii nu se cunoșteau deloc
între ei, fiecare venise singur, și doar o
fetiță era veselă și mereu gata să fluiere
pînă-și aducea aminte că nu se face, că
nu-i frumos, și atunci privea iute prin
geam și tropăia nițel cu nerăbdare și
zîmbea, probabil că abia aștepta să iasă
ca să se poată, dar el ghici că o dată

ajunsă afară va uita de asta și va merge
repede și cu capul în jos, fiindcă nu mai
era o fetiță chiar atît de mică dacă ve-
nise singură să stea la coadă. Și fiindcă
stătea chiar în fața lui putu să observe
că erau tot atît de înalți. Și în afară de
dînsa ceilalți, toți, tăcuti, nu zîmbeau, nici
nu erau încrunțați, semănau foarte bine
unii cu alții, dar el își dădu seama că o
familie întreagă n-ar fi venit să cumpere
bilete, ar fi fost trimis unul singur, așa
că oamenii se uitau fiecare în alt perete,
fie el de sus, fie de jos, din față, din
spate sau dintr-o parte.

De vreo douăzeci de ani nu mai înain-
tase cu nici măcar un minut. Nu scăpase
nici pînă azi de drumul pe care și așa
il făcuse de prea mult timp, pentru prima
dată cînd terminase facultatea și pe urmă
pînă la pensie, și de atunci și acum, de-
geaba.

Intr-o zi se întoarse acasă seara, și
poate că era beat. Mergea în orice caz
de la un trotuar la altul. Cînd ajungea
lingă bordura din stînga, se așeza și cînta
un cîntec trist, plîngea mult și-și sufla
nasul de nenumerate ori. Cînd ajungea
lingă bordura dreaptă căuta canalul și în-
cerca să bage miinile, pe amîndouă deo-
dată, prin grilaj. Nu reuși, atunci pufni
scurt, făcu un elegant semn de despărțire.
Apoi o luă spre bordura stîngă și repetă
figura cu plînsul. Și din nou la dreapta,
spre primul felinar, fără să se lovească.
Se învîrti mult în jurul stîlpului privin-
du-l chiar și deodată începu să ridă cu
gura pînă la urechi, bine dispus.

Se duse la concert. De îndată ce bilețul
fu rupt în două, în părți neegale dintre
care una îl fu restituită, aceea pe care
era scris rîndul și locul, de îndată ce făcu
primul pas spre garderobă, îl cuprînsese
aceeași senzație dinainte, avută cu mult
timp în urmă, cînd intrase în sală pentru
prima oară. Îi bătea inima tare și i se
făcu puțin cald, ar fi vrut să se pieptene
și totuși oamenii erau aceiași, cei care
stătuseră la coadă la bilete, semănau între
ei, dar semănau acum altfel. Intră în sală.
Locul lui era în rîndul întii, cel mai din
stînga. Și citeva lumini s-au stins, apără
dirijorul, iar în sală se aplauda cu palme
de vată. Cineva cînta la pian și cineva la
vioară, mai mulți cîntau în orchestră și
toată lumea avea buzele strînse, nimeni
nu îndrăznea să miște mina sau piciorul,
nici ochii în orbite, toți încremiseră așa
cum îi prinsese primul sunet. Cînd crezu
el că muzica ar fi trebuit să se termine,
sunetele continuau să fugă la fel de calde,
doar dirijorul intră încet încet în pămînt
dînd din miini cu aceeași frenezie cunos-
cută. După ce el dispăru, violonistul își
aplecă ușor obrazul sting și-l culcă pe
vioară, și cu ochii deschiși și fix îndrep-
tați spre sală continuă să-și miște miinile,
dar numai miinile, trupul nu și-l mai le-
găna. Apoi mișcarea se repetă în toată
orchestra, toți în același timp își sprijin-
iră frunțile de instrumentele lor. Și-n
același timp pianista continua să se fră-
mînte pe scaun, să dorească batista albă
de pe capacul pianului și să-și izbească
tonurile de față închizînd și deschizînd
ochii, lungind și stringînd și destînzînd
obrazul. Pînă la urmă însă, în timp ce
după o largă legănare pe spate se apleca
înainte, continuă să-și apropie tîmpla de
pian și pe muchia de sus, se opri și încre-
meni, doar degetele se zbăteau mai de-
parte, incolo nimic din ea nu mai mișcă
și ochii priveau fix spre sală.

El atunci fu cuprins de panică, de în-
grîjorare, de presimțiri negre. Începu să
se agite, își tot vîra miinile în buzunare
încă nehotărît, nu mai putea să asculte
muzica, privește din fața lui era cu
totul nouă și uluitoare și se întoarse ușor
să vadă ce se întîmplă în sală. Totul era
așa cum începuse, totul continua întocmai

ca în prima secundă, ca la primul semn
așa că se ridică brusc de pe scaun, dar
nu se auzi nici un zgomot. Își scoase o-
glinda din buzunar și sări pe scenă. Acolo
se opri mai întii la violonist și îi apropie
oginda de buze și oginda nu se aburi;
se îndreptă precipitat către pianistă și-i
apropie oginda de buze și oginda nu se
aburi. Și tot așa cu toți ceilalți. Atunci
coborî de pe scenă în sală și o porni ho-
tărît spre vecinul său de scaun căruia îi
apropie oginda de buze și oginda nu se
aburi. Se uită cam răfăcit în sală și își
dădu seama că e zadarnic, dar ar fi rămas
cu o senzație de neîmplinire dacă n-ar
fi trecut pe la fiecare spectator. Își reluă
apoi locul în rîndul întii, acolo se așeză
cu zgomot dar zgomotul nu intreruse
muzica și el rămase nemîșcat în conti-
nuare.

Pînă cînd într-o zi căzu la pat, se îm-
bolnăvi pentru citeva zile. Așa că seara,
după ce plecă doctorul, adormi, foarte fe-
ricit că oricum, cu doctor sau fără, el
nu mai era fizic capabil să-și îndeplinească
drumul. Se trezi la aceeași oră din
totdeauna și, cu toate că prevăzuse poate
și posibilitatea asta și-și pusese în cap să
nu deschidă ochii și să încerce să adoarmă
din nou, timp de un ceas îi fu imposibil
să se gîndească. Imaginația însă îi rămase
trează și-i refăcu drumul de fiecare zi.
După ce se desmetici gîfil obosit pînă
seara, un drum fie el cît de scurt era
pentru vîrsta și boala lui un efort nepre-
văzut. Seara tîrziu închise ochii plini de
lacrimi. Ar fi vrut să abă o lampă cu
lumina cît mai slabă care să stea în cel
mai neluminat loc și care să lumineze
toată camera, în orice colțșor s-ar fi vîrît
și care să-l lase totuși noaptea între pe-
reți. Era imposibil. Încease de mai multe
ori. Mereu găsea un colț neluminat dacă
becul era slab, mereu întineric de spăr-
gea afară dacă becul era îndeajuns de
puternic.

A doua zi nu-i aduse nimic nou și pînă
la urmă se însănoșii tot așa. Se scula
la ora obișnuită și porni și la întoarcere
il apuca furia. Mergea pe stradă și strada
se îngusta din ce în ce și începuse să se
desprîndă bucăți mici de acoperiș, tencu-
ială sau pervazuiri, și toate îi căzură în
cap într-o ploaie călduță și aspră. Cădeau
pe asfalt, se făceau praf, și praful se ridi-
ca în sus, și el mergea acum prin praf,
și praful îi scîrțîia în gură și-i intra în
ochi, dar ce era mai scîrbos — îi uscase
miinile.

— Bunicule!

Își zări baba la capătul străzii și se
gîndi că o să-l ajute, și pe cînd fugea
spre ea își spuse că încă de cînd a fost
tînăr a păstrat numai pentru el marea
taină a sărutărilor de iarnă, în palton,
cu fular, cu mînuși, fără miini, abia atin-
se și mai mult singure, și că poate o să
moară cu taina asta a lui, și acia o să
continue pînă la sfîrșitul lumii să nu știe
și se descurse iarna în paltoane și cu
mînuși și să se agațe în disperarea lor
cu degetele învelite de mincile groase și
păroase ale celuiilalt, și să se agațe, și să
tragă degeaba și să urle ca bufnițele, pen-
tru că întotdeauna unul este mai înalt decît
celălalt.

— Bunicule!

Și-și mai aduse aminte că oricum miine
avea să moară și bătu cu pumnul în aer,
și aerul se opri, și se miră că nu se gin-
dise la asta cu mult înainte, și își zise
că ar vrea să moară în somn, știa că
oricînd se poate întîmpla și asta și își
întoarse totuși ceasul cu grijă, și adormi
cu greu. Visă tot și fără concluzii, asta
se făcea trează ca și restul, dar el era
prea ostentiv, și atunci visă cu ochii în-
chiși. Se trezi în apă și vru să respire,
dar înțelese apoi că astfel se va îneca cu
siguranță, și vru să deschidă ochii. Apa
însă îi apăsa pleoapele, și mai întii se
întrebă dacă asta merită să fie ultimul
efort, se miră că gîndește, și atunci re-
pede se uită la ceas, dar știu că oricum,
în foarte puțin timp, va muri.

moartea puiului de șarpe

Nu mai era decât o șchioapă și soarele reflecta minutarul lui Bulf, exact pe cel de-al doispnezezele bolovan. Oile pășteau, Bulf le privea, pe cînd, plictisela începea să-l stăpînească.

„Ah, ce calm îmi e, ce lenă mă cuprinde... și soarele ăsta ce-ncepe să mișcă...”, se tînguia el și începea să caște de parcă ar fi vrut să-nghită o pară-ntr-o gură. Se ridică în picioarele-l lungi, își smulse minutarul, un țărșu de stejar, din conturul celor doisprezece bolovani, și cu pasul agale porni spre umbra unui tufan bătrîn.

Seceta era-n toi. Pămîntul crăpat pe-alocuri, cerea — aidoma puiului de codobatură — pe buzele-i uscate, stropi răcoritori. Cîțiva berbeci urmară exemplul stăpînului și porniră în fugă, cu capul în pămînt, spre același stejar sub care Bulf, cu ochii închiși bătă țărșul pe mușchiul ce-nvăluia rădăcina copacului. La zece metri de stejar, o altă pernă de mușchi, iar mai încolo, spre marginea izlazului, o întinsă livadă de țipirig. Țipirigul, în ciuda secetei, era verde și înalt. Adevsea, copii de-o seamă, prietenii lui Bulf, făceau din el, împletituri în trei, în șase și-n nouă. Bulf însă, niciodată nu putuse împleti măcar o lungime de unghie. Mîinile lui debile îl împiedicau grozav. Îi era ciudă; și era ciudă pe ele, pe acele degete ce nu voiau să-l asculte. Pe copii se enerva, ba citeodată îi și injura, dar nu le purta nici un fel de ură. De aceea, pentru a evita scandalul cu eu și cu părinții lor, de cum apăreau razele soarelui pe care el le privea cu atîta umire, citînd parcă (deși nu știa să citească), ceva ce numai el putea desluși în misterul acela lăuntric, se îmbrăca în grabă, își scoatea oțetele din țărș și se refugia singur, aci, în Cotul cu Minărtăga, poiana cu stejari bătrîni, umbră deasă, și cu mult, cu foarte mult țipirig. Iar cînd soarele se înălța pe cer de aproape cinci coți de berbec, măsură fixă a lui Bulf, de după colțul ultimei case a satului apărea mamă-sa. Îi vorbea cu blîndețe, apoi îi scotea dintr-o legăturică de tort cîteva ouă fierte, roșii, ceapă și pine.

Trecuse aproape o oră și Bulf încă mai vintura în mina albă și arsă de soare, țărșul plin de noduri și așchii aruncate al inimii de stejar. În mușchiul pe care lemmul căzuse ritmic se formase un șantăleț de-a lungul căruia un șirag de furnici roșii își croiau drum. Bulf le privea plictisit. Tot atît de plictisit se ridică, privi la oi după care își alese drept țintă poiana de țipirig.

Din ce în ce mai tulburat, cu mîinile tremurînde, trase din rădăcini, cu mare atenție, un fir, două fire, și cu greutate al treilea fir de țipirig, care, împotrivîndu-se să lasă cu totul din pămînt se rupse de la jumătate. Bulf, necăjit îl aruncă. În fața unui stuf mai înalt, îngenuche. Mai trase un fir și-nău unu. Apoi le uni pe toate la un singur capăt, le puse sub talpa piciorului și-ncepu să-nmîlădie fir după fir. Dar firele nu-l ascultau. Degetele îi tremurau tot mai tare. „Țipirig-țipirig, fire-ai tu al naibii să fii de țipirig. Niciodată nu m-ai ascultat”, îi scăpă lui Bulf printre dinții săi să se enerveze sau se facă roșu de minie ca-n alte dăți cînd privirile copiilor îl fîntuiau bațocoritoare. Totuși, lungimea porțiunii împletite se mărisse mai mult decît la oricare altă încercare de pînă acum. Un fir peste trei, trei peste unul, două peste două și ochii lui Bulf se măreau uimiți. Împletitura depășise lungimea degetului mare al micului său picior și înainta cu ușureală spre glezna de la-nchietură. Cinci zile adunate la un loc nu putuse realiza cît și acum... iată; degetele își căpătaseră stăpînirea de sine. Doar un tremur ușor, ușor de tot, abia perceptibil, provocat și acesta mai mult de emoția reușitei, se putea întrezări tocmai la virfurile ascuțite și puțin uscate ale țipirigului.

Bulf era fericit. Unde erau acum copiii?... Unde erau cei care rideau de neputința lui? „Veniiți, bădă, să vedeți!” ar fi vrut să strige Bulf, dar nu merita. Lucrul mergea prea bine, și el, el era prea fericit.

Oile gîfiau sub umbra copacului, un vînt ușor se juca prietenos prin părul lui, iar dinspre sat se auzea cîntecul unit al cîinilor și cocșilor, al morii cu motor, sau al vreunui vîșel închis în nădușeala grajdului în birne. Ochii lui Bulf rideau. Țipirigul i se supunea și el ar fi vrut să fie robul întregii livezi. Printre înaltele fire de țipirig, cîteva frunze uscate sub adierea ușoară a vîntului, pluteau în zig-zag, cu mici alternări de ridicare și coborîre. Alte cîteva frunze lipite de pămînt se boțiră ca și cum cineva și-ar fi făcut loc pe dedesubtul lor. Se auzi un fișit, apoi cîteva fire de țipirig fură culcate la pămînt. Bulf privi puțin în lături, dar fără a da importanță își continuă lucrul. Din nou însă, același fișit, și, deodată, virful altor cîteva fire de țipirig răsturnate brusc îi atinseseră genunchii. O lăcustă speriată îi sări în obraz, și-apoi năucită de izbitură căută odihnă pe mîinile din nou tremurînde ale lui Bulf care o zvîrliră brutal cu o zmcătură scurtă. Și, în același timp, scăpă din mîini, curelușa lui Bulf se despletii în întregime în timp ce minia îl impunse ca o flăcără albă. Căută să ridice, curelușa, dar nu mai avu timp căci la rădăcina firelor răsfrinte se atinseseră, capul unui șarpe îl fixa drept în ochi. Instinctiv căută țărșul. Încercă să zîmbească și reuși. „Aha! Ai venit, rămă drăcească”, îngăimă Bulf, apăsător, uitînd cu totul de împletitura distrusă și nedîndu-și totodată seama că acest animal drăcesc, cum îl numea el, era prima ființă martoră și poate chiar admiratoare a primei lui reușite. Cu limbile negre și respirate, șarpele, fără a-și mai mișca restul corpului, întinse capul spre împletitura lui Bulf ce, — părăsită zăcea la pămînt. Bulf, se uită și el. Tot singele îi năvăli în obraji. Bulf și șarpele aveau sub priviri același obiect distrus, stigmatizat: patru fire de țipirig despărțite pe care încă se mai distingeau unele înmîlădieri stîngace. Șarpele își vintura necontent capul pe sus, își întindea ramificația limbilor către împletitură, se agita de parcă ar fi vrut să spună ceva, dar imposibilitatea de-a găsiu îl enerva grozav.

Bulf privea cînd la șarpe cînd la împletitură. Deodată însă, fruntea lui se încreți, iar singele la rîndul său părăsi teritoriul obrajilor. Buzele-l, puțin ridicate îi dezveliră dinții îngălbeniți, printre care, se abătura o serie de injurii și blamări, care de care mai înfiorătoare. Minia lui Bulf nu mai cunoștea margini. „...Nu puteai să stai în cuibul tău, drăcia dracului. Nu e de ajuns cît au ris ăia?... Mai trebuia să vii și tu să rizi?...”

Șarpele care ascultase neclintit și care părea să fi înțeles totul, înspălmîntat, își trînti fulgerător capul pe pămînt, și, dezgropîndu-și restul corpului de sub plapoma frunzelor, porni de grabă printre firele de țipirig. Luneca în goană nebuună pe virful uscat al firelor de țărș.

Puiul de șarpe, nu putea ieși din cercul privirilor neîndurătoare ale lui Bulf. Nici o scorbură, nici o crăpătură în pămîntul humos, sau măcar un jghebul saluator. Zeii lui ocrotitori îl uitaseră. Picăturile tot mai dese și din ce în ce mai reci îi înjunghiau spinarea, îl făceau să răsufla tot mai greu.

Casa, unde era acum casa lui? Casa aceea lungă, lungă și îngustă, și cu pereții negri, și cu multe, cu foarte multe coturi.

Îl așteptau acasă, tutorii, frații, semenii lui de care nu voise să asculte. Plecase fără voie. Plecase să cunoască o altă lume. Îi displăcea, sau se plictisise oare, de-ai lui? Nu! Dorea micuțul pui de șarpe să-și lumineze acea nedumerire, inexplicabilă acolo, aceea încălțare neagră ce-l făcea un orb cu ochi care vedeau. Și cu cit ochii lui vedeau mai bine și mai mult, tot astfel creștea și rusinea față de punctul acela negru, bizar, care-l gidila necontent, și care-l juca în ochi, întocmai ca un zid înalt, gros și mobil. Mîntea lui neastîmpărată plecase spre o lumină cu totul nouă, de un colorit încă neidentificat de el, dar pe care totuși, cu timpul, își permitea speranța descifrării.

Iar acum, cînd ieșise din hruba lui tenebroasă, cînd făcuse primii pași spre progres, un val apăsător al unei bucurii ce nu și-o inchipuise vreodată — dar totuși prea mică pentru a-și putea cumva simți împlinirea — îl făcea să alerge nebun, spre... Spre ce? Spre inedit? Da, într-adevăr, lumina din față putea să-i fie și inedită. O lumină pe care simțurile lui n-o putuse, căci nici nu avusese de unde-o pipăi. Dar în acea lumină imensă, undeva într-un colț răzlet, ochiul lui pătrunzător, întrezărise fulgerul.

Fugea fără a mai privi înapoi. Căuta cărări nedefrișate, colclauri, o scăpare cît mai grănică. Simțea cum pterilele îi slăbesc necontent. În briza rece a aerului ce-i opunea rezistență, se putea desluși tot mai clar, cum pinza ce acoperea porțița luminii din interstiiți, lenș și ademenitoare, se-ndepărta, făcînd un cît mai mare loc cărării lui. Căuta s-o ocotească dar

VALENTIN PREDESCU

nu izbutea. Mobilă, la fel ca și zidul de mai înainte îi apărea la capătul oricărei direcții. Lumina ineditului se transformase într-o ceață groasă și cenușie, pe care, limbile lui negre și plâpînde, o despicau croindu-și cărări după cărări; în timp ce din spate, pașii urmăritorului îi băteau în urechi la fel ca un ecou îndepărtat și scioror. Sănțea cum mușchii întregului corp sint gata să plesească. Totul devenise un coșmar, un chin absurd, cîmplit de dureros. Apoi ecoul pașilor urmăritorii îl răbufni în cap, cum de altfel în tot corpul, ca un trznet. Iar o lovitură sfîșietoare, îl paraliză.

Cuprins de minia lui oarbă cu țărșul în mînă, ridicat deasupra capului, pe buze cu un suris sarcastic izvorit din neputința celui fugărit în a-și găsi scăparea, Bulf, nu ezită să-i dea lovitura.

Tîntuit pămîntului, cu porțiunea mijlocului adinc strivită, lipită de țărș apră și uscată, cu mișcări tot mai pierdute, puiul de șarpe încerca deznădăjduit, năucit de durerea năpraznică, să mai fugă încă. Din punctul lovit nu se putea dezlîpi în nici un chip. Rămăsese un punct fix, un punct ce vroia parcă să fie pe vecnicie al pămîntului. Capul și coada se încolăceau formînd un cerc culcat, se auziră în sus schițînd două parabole, cădeau, se ridicau din nou, și iarăși cădeau. Apoi, complet vlăguit, încetă orice mișcare.

Muribundul căută spre ouă. Dar tocmai acum, Bulf slobozi o nouă lovitură. Nu-i plăcea să vadă așa... Dar lovitura căzuse, la puțină, la foarte puțină distanță de capul victimei. Enervat de imprecizia sa, Bulf se pregăti pentru o nouă lovitură. În acest moment însă, cu o forță supranaturală, puiul de șarpe se propti în fața ouășului. Țărșul lui Bulf, ce tocmai trebuia să cadă, se opri la mijlocul drumului. Atît țărșul, cît și cel-înlățase, rămăseră împietriți.

Pentru a doua oară, Bulf și puiul de șarpe se priviră drept în ochi. Prima oară se întiniseră două priviri pașnice. Acum, a doua oară, se întîlniră privirea celui puternic cu cea a celui învins și fără nici o scăpare. Ceea ce-l enerva la culme pe Bulf, privirea șarpelui era la fel cu privirea lui de mai-nainte: o

privire sarcastică. În cele din urmă, etanșul privirilor potrivnice se stabilii pe deplin. Centrele pupilelor se aflau pe același ax, electrizate de aceeași undă. Glasul privirii lui Bulf, era sec. Un zumzet ciudat, și care se făcea tot mai auzit, ajungea pînă în străfundul urechilor lui. Ochii șarpelui, vorbeau. Cît de bine înțelegea acum, Bulf, ce spun ochii puiului de șarpe:

„De ce mă omorîi? Cu ce te-am necăjit? Eram atît de bucurios cînd te-am văzut!”

Bulf avea ochii mari, și roșii. Mîinile și întreg corpul îi tremurau îngrozitor.

Puiul de șarpe căzu Țărșul căzu și el. Căzăturile răbufniră în urechile lui Bulf, asurzitor. Timpenele porniră să-i țiuie prelung, prelung, jalnic și prevestitor. „Dar uite-i, îi văd, vin, vin...”, răsună același glas de pretutindeni. Îi simțea aproape. Vedeă parcă, cum de jur împrejur, zeii, sute și mii de capete, aidoma virfului de șurubelniță, se-nalță din țipirig, de prin țărș, de după copaci, se-nalță și-l înconjoară. Pielea și carnea dîrdăiau pe el ca o piftie. Căută să-și revină. Brus, se smuci din fixitatea neghioabă ce-l cuprinsese, dar ochii încă nu puteau părăsi trupul acela încolăcit, de culoare cenușie, lipsit de sînge. Un fior rece și tăios îl săgetă. Ochii priveau o ceață de plumb. Își trecu mîna peste el, și minia se umplu de lacrimi. Încercă să zîmbească. Nu putu. Încercă să țipe. Dar nu putu. Pe gît îl gidila ceva insuportabil. „Să fug. Trebuie să fug”, gîndi Bulf, și cu o mișcare caraghioasă a picioarelor ce păreau de lut dădu să pornească. Dar nu făcu decît un pas se împietri și căzu. Capul se lovi de crenguțele uscate care se imprimară adînc în pielea fragedă a frunții. În același timp, un cuiț îl săgetă din țărș pînă-n creștet. Sub palma lui, se odînea leneșă, coada victimei ce încă mai mișca. Se sperie grozav, apoi zăpăcit la culme se ridică și privi spre capul zdrobit al puiului de șarpe, tipînd cît îl ținea gura: „Nu! N-am vrut! N-am vrut! N-am vrut!” Dar capul victimei tăcea, tăcea, și continua să rămînă inert. Singură coada se mai mișca, cînd la dea cînd la vale, vînd parcă să-i dea crezare: „Nu! Nu, n-ai vrut... Dar, totuși ce-ai vrut?” și coada se opri.

Încetul cu încetul Bulf se liniști. Părea numai puțin ametit. Se uită în sus spre cerul ciobit. Vedeă soarele ca prin ceață. Un petec mic de nor cenușiu îl acoperi întregă strălucirea. Bulf se enerva grozav. Privi spre sat. Un cîrd de vaci și de oi mergeau agale către case. Imediat își aduse aminte de puținele lui mioare. Leșul puiului de șarpe, dispăruse. În rest, nici o mișcare. Privi spre umbra bătrînului stejar, sub care gîfînd de căldură oile îl priveau cu spăimă. Scurtă din cap și-l simți de plumb. Se răsuți într-un picior. Își desaleșă buzele groase și bombăni: „La dracu! La dracu cu teate. La dracu cu toate drăciile astea. Neghibii afurisite. La dracu cu toate N-a fast nimic. N-a fost...”, și deodată, cu gura deschisă și cu „nimic” de-a curmezișul gîtului, Bulf, tot rîndu-și privirea, trebui să recunoască, cum că, încă mai era ceea: șarpele apăruse întocmai ca mai înainte, în poziția aceea încolăcită, și cu trupul bine chistos. Îngrozit și de această ultimă vedere, Bulf căută pe cît se putu de grănic să-și ia țărșul. Pentru a-și spuibera orice halucinație, — un strigăt de: „nu! nu! la dracu!” se rostogoli peste cap, odată, de două ori, de trei ori, după care, — un nou băț în mîna-i plîpîndă și ucigașă, alergă spre el. Le burdusi cu-ndestulare pentru a le pune pe picioare, și apoi, fără a mai privi spre fostul front de luptă, o porni în goana mare spre sat. Așa, cît puteau fugi de tare, membrele încă tremurînde, ale lui, ale oțetelor grăsite, ale berbecilor slăbînoși și îngîmfați. Soarele, scăpat de sub escorta norilor, arăta amiază.

Pentru Bulf, ziua luase sfîrșit.

Se scurseseră multe zile de la această întimplare ciudată. De-atunci, Bulf nu mai plecase niciodată singur: nici în Cotul cu Minărtăga, nici în Cotul lui Gîngă, în nici o sită parte. În ziua următoare întimplării, Bulf, sosise pe imasul înverzit al Țărșului, cu aproape o oră în urmă celorlalți. Dorise să-i prindă pe toți. Și totuși rămăseseră uimiți, văzîndu-l cum, fără a se mai uita spre poienita lui preferată, o apucase drept spre el. Unul din ei strigase cît îl ținea gura: „Băieți, priviți! Vine Bulf, vine Bulf!” Se apropiase de el, și, sfîșos, le spusese: — „Bună dimineața”.

Wolf Hubs (1502—1540) — Peisaj

VIORICA IONESCU

În curtea cu nr. 42 creșteau trandafiri și regina nopții. În jurul unui bazin cu amorași în centru, cu stînci și ape cu luciri albastrii. În fund, la sfîrșitul aleii din cărămizi vechi, cu țărș și flori printre ele, era o casă ceaușă, mare, cu o singură ușă, îngustă, înaltă, cenușie, cu două ferestre înguste, înalte și veșnic închise.

Doamna și domnul general Zamfirescu locuiau aici de mai bine de o sută cincizeci de ani. Ea era totuși o femeie tînără. În spatele casei, în grădinița cu trifoi și gura leului, împrejmuită cu gard de lemn subțire și putrezit de ani, doamna Maria Zamfirescu creștea de cincizeci de ani bobocul de gîscă. Bobocul alb, pufoș, de gîscă. Venise aici, nu se știe de unde, în răsăritul unei dimineți cu soare de aprilie, alături de un copil bălai, cu soare-n gene. În vechile sertare ale doamnei am găsit scrisoare către el, scrise cu litere prelungi, ordonate, de domnul general în 7 aprilie 1919: „Scumpul meu

fiu ești un om cu calitate sufletesti deosebite. Te-am iubit și te voi iubi pînă-n ziua din urmă ce te propovui meu fiu. Mă bucur că te-ai hotărît să faci acest pas care-ți va aduce cu ajutorul lui Dumnezeu, fericirea în viață. Domnișoara Ernesta îți va fi o soție dînoasă și devotată, alături de ea și de frații ei vei găsi poame mai multă afecțiune decît am fost eu capabil să-ți dau. Nobila familie în care intri îți va aduce și victoriile sociale pe care sint convins că le meriți. M-am străduiut să te fac un adevărat urmaș al meu, să mă pot gîndi cu mîndrie la tine. Îți dăruiesc tot ceea ce am strîns în lunga mea viață. Nu uita niciodată pe mama ta adoptivă, care a fost și este o sfință pentru noi.

Cu afecțiune și dragoste, al tău tată.” Generalul murise cu vreo treizeci de ani în urmă, dar doamna păstra bustul lui, o statueta din tinerete, pe scrin și nu rareori vorbea îndelung cu ea. În casă se aflau încă,

o sumedenie de lucruri vechi, printre care o panoplie cu arme, două paturi înalte cu baldachini, mobile împletite din bambus și nenumărate sertare, pe care doamna, buna doamnă, le aranja în fiecare dimineață.

Ceea ce-mi plăcea foarte mult era camera de sus, din foisor, unde doamna își ținea rugăciunea zilnică, camera cu pereți plîni de icoane colorate, mult colorate. Erau și cărți acolo, singurele vechi poate de sute de ani. Doamna Maria avea o viață foarte liniștită. O priveam cum se mișcă cu grație, cu pălăria mov, rochia de dantelă mov și umbrela mov, plînd pe deasupra mobilei vechi, a oglinzilor aburite, a scaunelor șchioape. Își purta mîna ei caldă prin părul alb și lung, gestul era lung, pluteau mirosuri plăcute-n el, mîncele de mătașe fosneau încet, ca-ntr-o muzică de orgă îndepărtată. Părul scilpea argintiu în două raze de soare cu praf pătruns, cernit

prin ferestrele-înguste. Apoi doamna scotea din sertărase cutiutele colorate, coroanțe, zeii, tuburile prelungi, gîlbul și apele și cu grație bizantină își ungea mîinile, fața, părul. Și asta putea să dureze chiar o noapte-ntr-o noapte.

Dimineața, înainte de răsăritul soarelui, doamna ieșea în grădiniță, hrănea bobocul alb de gîscă, uda florile și trandafirii și gura leului și regina nopții, ce greu miroseau, și eu credeam că ea e o regină, un trandafir alb, sau o oglindă de apă cu culori, gri violete, albastre. Ziua, casa era închisă, nu pătrundeau nimeni acolo, nici chiar eu, dacă nu veneam înainte de răsărit. Și treceau veri cu soare, cînd amorași se hîrjoneau în apele bazinului, cînd florile miroseau adînc, în curte și-n casă, printre mobilele vechi, obiecte nebanuite, peste tot, pe masă, în sertare, pe covoare. Apoi toamna, cu crizanteme și rugini, mult de tot, cînd bobocul stătea în casă,

unde și ierna, pe țîțul răposatului general, lingă scrinul cu statueta lui. Și iarna cu căldură și miros de lemn ars, cu grădinița ninsă și pustii și doamna ce o crăiasă a zăpezilor. Eu tot mai stăteam printre icoane și cărți, cu liniște.

Într-o dimineață cu soare de aprilie, cu flori și violet s-a întimplat următorul lucru: În grădiniță n-am mai găsit bobocul de gîscă și doamna rezemată de un zid al casei, cu iedera, în bătaia soarelui, zîmbea nemîșcată țînd în mînă o floare. Avea pălăria mov și mult soare pe păr, în ochii buni. Era incremenită ca-ntr-un dans, reverență delicată, un dans cu statuete de porțelan.

Am atins-o ușor pe mîni, pe floare, pe păr și s-a spart. În cioburi aurii, roșii, violet, cioburi care au plutit în aer mult, ca niște fulgi de nea, ușori, deasupra capului meu, deasupra florilor, ierbi și aerului, deasupra ingerilor.

DIMITRIE RACHICI

Poem

Copacul — în loc de frunze, cu pene, pasărea — în loc de aripi, cu crengi
Anotimpuri prelungiți unită,
vinturi și stele
și-acum moartea urca în trunchiul
copacului.

Unde-și va mai face pasărea cuib —
pasărea mîndră, pasărea care
pînă la el ridicîndu-se
renunșase la aripi?...

Muntele de sare

Mare și trist
de la facerea lumii
munte de sare
între noi
și în singele nostru.

Atîta durere,
atîta disperare,
atîta-nțeleaptă strălucire
pe fata lui de bătrîn!

E o trecere fără păduri,
fără țărș și pășori —
un strigăt împletit
lung măcinîndu-se.

Cobaară în noi
pe cînd îl urcăm
mare și trist —
munte de sare
de la facerea lumii...

De sus

Dar fuga aceea la vale, fuga
necunoscută, pe panta
periculoasă de-nclinată, fără
nici o sansă de-oprire; dar
pămîntul acela încert
la fiecare pas tot mai jos
cu aer înlocuindu-se.

MIHAI DUȚESCU

Certitudine

eu iubesc numai ce ating
pentru că mi-e fîrică de moarte
pentru că mîinile mele neputincioase
nu s-au plîmbat niciodată
pe fata celor plecați

eu iubesc numai ce ating
cenușa caldă a gîtului tău
ochiul tău în care mă micșorez
melai care ne blastemă la ferestre
și crucea de umbră
a acestei îmbrățișări.

Vis cu lucruri

țurme de lucruri neimblînzite
vin să bea apă din lucruri
extraordinară țurmă arsă
cu fierul roșu al lumii
cu ascunsul
le ascult urletele surde
ințele de dragoste
trăpotul lor la marginea apei
voi cum ies cui să spun
cum ies lucrurile din apă
mai frumoase ca danșetele
de clopot
scuturîndu-se și mirosîndu-se
și sălînd deasupra nisipurilor
și împingîndu-se și nevăzîndu-se
ele singure fără moarte
ințele lucruri perfecte
ținere de singurătate
ținere amenințătoare
călmecîndu-mă
începînd să mă simtă.

DOINA ANTONIE

Înseamnă

Totul e să devii cîntec.
Cîntec înseamnă îmbrățișarea copacilor
cu casele.
a păsărilor metalice cu norii:
Rozire.
Soare albastru. Soare verde. Soare violet.
Cîntec înseamnă...

Descîntec

Să-mi spui că sint frumoasă,
c-am dansat cu apele,
că m-am logodit cu norii,
c-am ris cu tot curcubeul,
c-am plămădit atîția muguri.
Să-mi spui
că n-am cules floarea marților
și că nimeni nu m-a părăsit.

ION SEGĂRCEANU

Exodul semințelor

Călătoresc semințele prin iarnă,
alături aurii păstrînd în miez
acel nucleu miraculos în stare
să iste facuri sacre sub zăpezi.
Călătoresc semințele nomade
statornice în hotărîrea lor
de-a birui prin ploașe de ger
Spre-un anotimp de plante, vîntor.
Călătoresc semințele prin lume,
minuscule, telurice ființe:
mi-e sufletul, de zborul lor aprins,
un paradis extatic de semințe.
Călătoresc semințele spre viață
și-n urma lor, pînă-n străfunduri clare,
aud pămîntul treaz cum se dezghioacă
mustind de seve și de flux de soare...

Scuturi

Un somn de griu trage pămîntu-n jos
Ca-n niște mari urcioare-ngemănate,
La emisferul nordic, vîntor,
Ard baabele, dormind pe jumătate.
Cad roi, în cîmp, zăpezele țicșite
Pentru cărări, pentru vulturi — afraț,
Iarna în munți sculptează piramide
Pe soarele culcat la orizont.

Copaci sticloși sorb îndirijiți din luturi
Sîngele leneș ce-a-nceput să-i doară —
Pămîntul pentru sînge ține scuturi
Spre a-l reda vieții-n primăvară...

„CAHIERS DU SUD“

Apărea la Marsilia, în Franța, o revistă de literatură, ca o carte, intitulată „Cahiers du Sud“ gospodăria spiritualității și materialității de soții Ballard... O revistă de proză, poezie, eseuri, cronici, critici de artă, filosofie, mișcarea cărților, scrisă alert, variată în conținut și deloc lipsită de interes pentru cititorul de limbă franceză. Din păcate, după trei bine de cinci decenii de apariție neîntreruptă, soții Ballard au fost nevoiți să încheie redacția, ostensiți de o muncă pe cât de glorioasă, pe tot atât de grea și costisitoare.

Fată de literatura românească, soții Ballard și redacția revistei au avut o atenție deosebită, care a depășit cadrul comun al informării lectorului asupra literaturii europene mai puțin cunoscută.

În plină ocupație nazistă a Franței, Cahiers du Sud a fost singura revistă care a continuat să apară în ciuda unor restricții de război și variate opresiuni din partea invidioșilor, păștrindu-și o înaltă morală, politică și literară semnificativă pentru acele timpuri. Mai mult, facilită cunoașterea unor aspecte din literatura unor țări în care ideea de libertate, de luptă socială, de opoziție față de inamicul comun, era cunoscută sau intuită cu exactitate.

Astfel în volumul Nr. 261 din noiembrie 1943, în al treizecilea an de apariție, revista marșează a avut curajul să publice pe coperta care cuprindea întotdeauna sumarul, următorul său, scos în evidență printr-o pagină de titlu, „Poèmes de Lucien Arghesi et Lucian Blaga — traduits du roumain.“

Era momentul exact când Arghesi era aruncat în lagărul internațional politic din Tirgu-Jiu ca urmare a publicării pamfletului Baroane...

Spre a da o și mai mare amploare acestui moment, redacția, păstrind via flacăra unui evident spirit de protest internațional, a dedicat 12 pagini de poezie și o pagină biografică lui Arghesi și Blaga, pe care-i consideră ca o chintesență a valorilor naționale a poporului român.

Intinuindu-l mult mai tîrziu pe domnul Jean Ballard la Paris, în casa poetului Luc-André Marcel, am înțeles că publicarea celor doi români în condițiile politice de atunci, a însemnat poate că mai mult decât o atitudine de curaj, pe care cititorii noștri l-au putut tălmăci în toată semnificația lui. Era un act politic fătis, o aderare la lupta deschisă de rezistență manifestată și pe plan literar, ca și o manifestare de prietenie față de noroii români. De fapt atenția revistei s-a manifestat și în anii următori în pagini și capitole dedicate scriitorilor noștri.

Pentru cercetătorii mișcării ideilor în literatură și artă nu numai în domeniul spiritualității franceze, revista Cahiers du Sud rezervează o serie de surprize, mai ales că acoperă peste o jumătate de secol din contemporaneitatea literară europeană. Poate că un studiu, cîndva, al acestei mari arhive de literatură desfășurată pe toate continentele ei, ar sublinia existența încă prea puțin cunoscută, a unui curent în gândirea și manifestarea „rituală“ a generațiilor care au făcut două războaie mondiale și au trăit epoci de ascendență și decidență, fiecare lăsînd urme nu numai în conștiința dar și în produsul lor literar și de artă.

Din poezia lui Arghesi numărul citat al revistei cuprinde șase titluri (L'androgyn Lanqueur, Le promis, A cache-cache, Juliet, Incertitude), din Blaga trei (Biographie, Souvenir, Conclusion), fără a fi indicat numele traducătorului spre a nu crea, desigur, anumite motive locale de suspiciune. Indicînd în nota biografică, pentru Blaga „profesază filosofia culturii la facultatea de litere din Sibiu“, voință să sublinieze valoarea personalității lui, aceeași pagină încearcă să-i scrie „car Tudor Arghesi est un poète maudit“... „très maître de ses moyens“.

Pusă în legătură cu momentul politic Baroane, cunoscut și în Franța ca și într-alte țări ocupate de nazisți, definiția pentru Arghesi disimula ceea ce de fapt nu se putea spune direct și pe față despre cetățean și poet.

Di. Ballard își mai amintea că în perioada 1943, grea și pentru francezi, publicarea cite unui scriitor cu atîta îndrăznețe care afirma spiritul unei libertăți rînite de toți, era nu numai o minărie ci și un imbold: acesta a fost și unul dintre motivele publicării chiar în acea toamnă, în revista Cahiers du Sud, de poeziiilor lui Tudor Arghesi...

Baruțu T. ARGHEZI

ETAPE ESTETICE în istoria literaturii române

(II)

creță) cu alte cuvinte în măsura în care se ia în calcul determinația ei estetică de conținut : o anumită contrarietate (contrarietatea fond-formă).

Și aceasta fiindcă, această contrarietate este falsă, tocmai datorită faptului că fondul și forma „pure abstractii ale gândirii“ nu pot fi autonome și obiective decît prin ipotezări.

Ceea ce este fals. De aceea, prin aceste două straturi de semnificații ale sale, categoria estetică a perechii pure nu reprezintă, numai divorțul exterior dintre o gândire dialectică și un limbaj neadevrat, ci despicierea internă a însăși gândirii autorului, în care coexistă bizar dialecticul și formalul, ca două modalități de gândire care se învadează reciproc și nemotivat.

Este o despiciere intimă care a dus la acel tragism pe care îl degajă sistemul analizat, la o citire mai atentă.

Căci cele două straturi de semnificații ale perechii rămîn paralele pentru totdeauna. Într-una din ele nu se instalează un vid simbolic, ci unul real și semantic care reprezintă tocmai noaptea care se instalează între adevăr și fals, imposibilitatea principială a acestora de a coexista echivalent.

Dar în felul acesta, apare cu claritate faptul că perechea fond pur-formă pură nu poate fi acceptată (cel puțin integral).

S-a afirmat anterior că prezenta lucrare analizează această pereche numai sub aspectul unei posibile prelucrări a ei ; de către o viitoare estetică dialectică.

Din acest unghi, trebuie interpretate și cele ce urmează.

Perechea clasică fond-formă este deformată nu numai de cîmpul clasic de valabilitate în care aceasta a fost forțată să se dezvolte.

Ea este curbată în mod ciudat și aproape paradoxal de însăși premiza dialectică care a creat-o : perechea fond pur-formă pură.

De aceea această pereche posedă pe lângă primul nivel de semnificații pe care l-am arătat, nivel de semnificații pe care trebuie să-l posedă perechea oricărei estetici dialectice, încă un nivel ireal, absurd și antilogic (nu numai antidialectic) creat de faptul că fondului și formei „pure abstractii ale gândirii noastre“ li se conferă o existență obiectivă și autonomă.

Deci perechea posedă două straturi de semnificații.

Ea se instituie însă ca valabilă numai prin primul său strat.

Dar acest strat valabil de semnificații nu aparține structurii ca atare a perechii, el fiind inaderent și străin acesteia, neposedînd o origine internă, fiind pur și simplu adăugat din afară, perechii de către Mihail Dragomirescu.

Astfel se creează o situație delicată. Perechea dă naștere la consecințe adevărate în sistem. Prin primul ei nivel de semnificații, adică tocmai prin nivelul de semnificații care nu-i aparține ca atare, în același timp ea creînd în sistem prin cel de al doilea nivel al său de semnificații (generat de propria-i structură) consecințe false.

Însă primul nivel de semnificații al perechii conține numai atribute generale.

Necesar aceste atribute definesc comportamentul cel mai general al contrariilor dialectice, neputînd însă să identifice comportamentul specific al contrariilor estetice. Perechea devine astfel nedeterminată estetic, abstractă estetic.

De aceea se poate afirma că perechea estetică fond pur-formă pură este operantă în sistem atunci cînd funcționează ca pereche nedeterminată.

Dar aceeași pereche este inoperantă și izvor de consecințe deficiente, în măsura în care funcționează cu cel de al doilea strat de semnificații, (generat de însăși structura ei con-

Implicit orice izomorfism al perechilor analizate nu va proba o contaminare dialectică a lor ci lipsa comună a unei structuri dialectice. Dar acest lucru rămîne de demonstrat.

În adevăr, Estetica tradițională nu afirmă numai că între limbajul ei formalizat (matricea ei categorială) și cunoașterea nemijlocită („intuiția concretă“) se instalează o lipsă de corespondență, ba mai mult, că limbajul ei formalizat este dizolvat ca inautentic de cunoașterea directă, din moment ce ea afirmă că „dualitatea dintre conținut și formă“ — inferență necesară a perechii fond-formă — „are un simbolu înțeles teoretic. Ea este produsul unei lucrări de analiză care dispare în intuiția concretă“ (ca inautentică și lipsită de acoperire reală n.n.)

Dar orice limbaj formalizat prezintă de fapt conținutul conceptual al obiectului, perceperea nemijlocită („intuiția concretă“) reprezentînd cunoașterea empirică a acestuia și deci apartenența la fenomen. nu la esență.

Însă „observația empirică nu poate constitui niciodată prin ea însăși, o dovadă satisfăcătoare a necesității“ (6) în (cazul nostru a necesității estetice a operei).

Implicit, afirmînd că „intuiția concretă“ nemijlocită, imediată, a operei reprezintă singura receptare autentică, estetica tradițională refuză ca necorespunzătoare receptarea ei conceptuală înțelegerea operei ca „necesitate obiectivă“ care poate (și trebuie) „să ia forma necesității abstracte, logice“ (7).

De aceea, postulînd că orice limbaj formalizat, — cerebral prin definiție — dă naștere la inferențe (în cazul de față la dualitate) străine conținutului estetic ca atare, estetica tradițională afirmă nu numai că limbajul ei formalizat este lipsit de autenticitate ci, mai mult, că opera de artă este o existență (extra logică) a cărei esență — îndiferent de eforturile depuse — va păstra permanent un rest incommunicabil conceptual.

Implicit, orice limbaj formalizat nu este numai inventat (în raport cu opera de artă) ci și străin (aceasta), esența operei, lăsîndu-se receptată doar extralogic (prin „intuiția concretă“ (8)).

Dar aceasta înseamnă, de fapt, că „observația empirică“ este considerată ca fiind capabilă prin ea însăși să continue esența. Ceea ce este fals.

În acest sens trebuie înțelese afirmațiile :

„(...) dar poziția inițială în fața artei, atitudinea estetică, este conștiința în primul rînd, dintr-o abandonare naivă a spiritului în puterea aparenței“ (9).

Dar în felul acesta, se afirmă de fapt că gustul determină judecata de valoare, însăși valoarea estetică devenind o funcție de senzație.

Dar orice senzație este empirică și subiectivă.

Implicit, valoarea va fi definită ca o funcție a experienței mele nemijlocite, sau altfel spus, o valoare există ca estetică, numai în măsura în care o percep ca estetică : „un obiect nu devine pentru noi estetic, decît atunci cînd îl gîndim în sfera valorii respective“ (9).

Deci o structură devine estetică. (Ea nu este în sine estetică). Ceea ce reprezintă un scandal „estetic“.

Căci astfel, se afirmă de fapt că existența operei de artă nu conține ca implicită esența ei (estetice).

Imediată consecință a acestor afirmații este înțelegerea creației și receptării ca două momente izolate (în timp și structural). De aici transformarea (falsă) a actului receptării într-un act empiric relativizat și totuși esențial. Necesitatea estetică este izgonită.

La ce concluzii ajunge însă Mihail Dragomirescu care operează cu perechea pură (fond pur-formă pură), înțelegă ca obiectivă, contrarie, anterioară operei și extraestetice ?

Necesar — datorită acestui nivel de semnificații cu care este investită perechea — opera de artă nu mai putea fi înțeleasă ca existînd ca structură estetică numai în măsura în care determinațiile subiective ale receptorului o în — formează astfel.

De aceea Mihail Dragomirescu afirmă răspicat : „judecata estetică este obiectivă și nu subiectivă“ (10).

Astfel sistemul ajunge să creeze un termen deosebit de fructuos și anume „logica simțirii“ care „ne arată condițiile sub care se obiectivează simțirea, și în același timp, condițiile capodoperei în care se concretizează Frumosul“ (11).

Însă „a obiectiva, înseamnă a face ca un lucru să fie singur, de sine stătător“ (12).

De aceea „capodopera e un concret psihofizic care obiectivîndu-se pe latura simțirii, obiectivează în-treg sufletul“, este deci „un lucru singur, de sine stătător“.

Astfel Mihail Dragomirescu ajunge la o concluzie opusă celei a esteticii tradiționale, conform căreia „un obiect devine pentru noi estetic, atunci cînd îl gîndim în afara valorii respective“.

Căci, în adevăr, afirmînd că opera de artă autentică (capodopera) prezintă o obiectivare, Mihail Dragomirescu afirmă de fapt că structura estetică a operei este „un lucru de sine stătător“ și implicit că esența estetică aparține existenței operei.

Totuși capodopera „nu poate exista decît în constanța noastră“.

Dar, în același timp, capodopera presupune prin condiția ei de existență obiectivă, că „din învătămăseala stărilor noastre sufletești“ să aleagă „unele care pot fi obiective — adică ale tuturor“ (13).

Necesar, receptările izolate sînt obligate la consens și corespondență, pe de o parte datorită faptului că opera de artă este o structură obiectivă, iar pe de altă parte datorită faptului că această structură este și colectivă (și a receptorilor, din moment ce ea comunică stări sufletești care sînt ale tuturor).

Astfel, receptarea nu are alt rol în concepția lui Mihail Dragomirescu decît de a sesiza structura operei.

Totuși, această teorie a obiectivității în artă, nu reprezintă o tentativă de conceptualizare a esteticii.

Dimpotrivă, ea menține cercetările în același empirism sensibil al esteticii tradiționale, obiectivul estetic și logic nefiînd încă identificate.

În adevăr, în concepția lui Mihail Dragomirescu, judecata de valoare iese din condiția ei subiectivă, nu prin subordonarea inițială a gustului la concept, ci prin stabilirea unui consens între receptările subiective.

Cu alte cuvinte, substratul obiectivității judecății de valoare nu este necesitatea logică a valorii estetice, ci un simț colectiv al receptorilor, nîmfit de Mihail Dragomirescu, „simț estetic“ : De aici și afirmațiile :

„În realitate, temelia adevărată a priceperii în literatură, o formează simțul estetic, simțul gustului, care cînd îl avem, e tot așa de sigur ca și vîzul și auzul“ (14).

Dar chiar comparația conținută de text („ca și vîzul ca și auzul“) probează afirmațiile anterioare conform cărora teoria judecății obiective a lui Mihail Dragomirescu nu reprezintă o ieșire din empirism, ci numai temperarea subiectivismului (create de acesta) prin aducerea lui la gradul de subiectivism al speciei, de subiectivism obiectiv.

În acest sens se afirmă : „Dar toate simțurile sînt subiective (deci și simțul estetic n.n.). Dar fiind subiective au în același timp și o valoare obiectivă. Deci cum se înțeleg oamenii care au simțul vederii complet, tot așa se pot înțelege și cei care au simțul gustului în bună stare“ (15).

O urmare a acestui fapt este teoria restului inanalizabil al operei de artă, formulată de M. Dragomirescu conform căreia o operă de artă autentică (capodopera) prezintă în receptare și în permanență, o zonă care scapă analizei.

Dar această teorie este consecința necesară a situații în empirie. În adevăr, orice cunoaștere empirică va trebui să admită ca necesitate și incognoscibilitatea, datorită simplului fapt că esența nu poate fi asumată decît conceptual (și nu empiric).

Implicit teoria restului inanalizabil confirmă punctul de vedere exprimat mai sus, conform căreia teoria obiectivului în artă, formulată de Mihail Dragomirescu, nu reprezintă o tentativă de conceptualizare a esteticii, ci doar un empirism care se deosebește de cel al esteticii tradiționale numai prin faptul că are o coloratură obiectivă (în sensul arătat mai sus).

Dar anterior s-a afirmat : dacă s-ar putea proba că estetica tradițională — bazată pe perechea clasică, antidialectică — și sistemul estetic al lui Mihail Dragomirescu — bazat pe perechea pură, dialectică — ajung la rezolvări în esență similare în aceleași probleme, s-ar putea proba de fapt izomorfismul lor.

Însă după analiza sumară întreprinsă mai sus s-a stabilit că teoria obiectivului în artă formulată de M. Dragomirescu nu reprezintă o tentativă de conceptualizare a esteticii ci doar un empirism care se deosebește de cel al esteticii tradiționale numai prin faptul că are o coloratură obiectivă.

Ceea ce indică esența lor empirică comună.

Dar orice izomorfism al perechilor analizate nu va evidenția o contaminare dialectică a structurilor lor, ci lipsa comună a unei structuri dialectice.

Însă esența empirică comună perechilor în discuție probează tocmai izomorfismul lor structural.

Ceea ce era de demonstrat.

Astfel s-a arătat încă odată, în această lucrare pe alt plan și cu alte implicații, că perechea fond pur-formă pură a lui Mihail Dragomirescu nu poate fi preluată de către o viitoare estetică dialectică.

Totuși trebuie să reținem că prin crearea acestei perechi, Mihail Dragomirescu împinge estetica tradițională spre o estetică dialectică tocmai prin postularea unor semnificații abstracte (lipsite deci de confirmare concretă în perechea estetică inventată de el) conform cărora opera de artă nu poate fi creată și receptată în afara existenței unor termeni primitivi, autonomi, omogeni, anteriori operei, extraestetici și contrarii.

De aceea aceste semnificații, fără corespondență internă în structura concretă a perechii pure, trebuie preluate de către o viitoare estetică dialectică, care va avea sarcina să descopere tocmai perechea care le acceptă ca necesare și proprii structurii ei intime și obiective.

Marius DUMITRAȘCU

- G. Ibrăileanu Scriitorii români și străini vol. I E.P.L. pg. 74, 75.
- T. Vianu Estetica E.P.L. București, 1968, pg. 80.
- Fr. Engels Dialectica naturii Buc. E.S.P.L. 1954, pg. 239.
- E. Fischbein Conceptele figurale Ed. Ac. R.P.R., Buc. 1963, pg. 94.
- T. Vianu Op. citate pg. 304.
- T. Vianu Op. citate pg. 49.
- M. Dragomirescu Encicloped. lit. Buc. 1927 pg. 37.
- M. Dragomirescu Dialoguri filozofice — Integralismul Buc. Ed. Institutului de lit. 1929 pg. 70
- M. Dragomirescu idem pg. 75.
- M. Dragomirescu idem pg. 75.
- M. Dragomirescu Enciclopedia... pg. 47.
- M. Dragomirescu idem pg. 47.

AUREL RĂU

Sub un lung turn cu ceas

Intr-un oraș din adîncul Transilvaniei, Lași Loara, Turingia, Pragurile și Pusta, Lași Poarta și Pindul, lași Bosnia, Prisolop de păduri, de deasupra munților pocालul lui roșu cu vin de Spania !

Acolo în Transilvania, sub un lung turn cu ceas luminînd toată noaptea și uitîndu-și în singe cu mari ochi de bufnîță galbenă.

Singurătatea îmi pune pe cap coroană de flăcări, timpul mă trage pe roată în fața obștei — stîhviitor, om cîștigîndu-și traiul din cuvinte, din garmond, din înfîlțirea de fiecare clipă cu oarbă neoprita întrebare care astînt unde-i capătul cel de veac.

Vin la voi să descînt sau vin la voi să vestesc sau să vă plimb numai așa prin albul ochilor această pană de pînă a desprînderii, votivă,

din austrii, această coamă de roib al lui Pinteza, fluturînd, această larmă de gnomi ce strîng aurul de sub rocile Apusenilor

Dar cine-ți va trece imensa lui togă albă, cu un rictus ? Departe, sub stările ei de foc, planeta : în roi de mesagii. Lași Loara, Turingia, Pragurile și Pusta, lași Poarta lași Pindul și Bosnia, Prisolop.

Colind

larmă
Pină la urmă iar vine gata de lumpinguri la privește
Și deodată ca niște falnici i toate trupurile noastre, toate trupurile, toa-Te
întorci cînd lovește vîntul Ci fără crengi arborii
Prin gerul pe trup velînt și e afîi de cerces să-ți devore brusca creerii dorînta
Fierbîntea acea intrare în carnea-i Orișicare lubre
Cînd sîntem foarte singuri

Nocturnă

În noaptea aceasta nu caut pe nimeni, singur rătăcind prin marele oraș. Cu miinile-n buzunare, complete-n vînt, nu caut pe nimeni să-mi spună un cuvînt acum cînd înfîrziți sub geamuri, sub porți, în cunoscuta postură romantică.

Am numai prea multă ură de somn, ură de surda înfîlțire, de moarte. Iar dacă inspiratia, deprinsă să ardă înalt peste turnuri, azi nu stă să mă piardă și nici o femeie nu trece pe străzi pustii, cel puțin, cu pașii mei largi, deslețai,

să hărăziesc piatra sau Țara vîntului, umbra pădurii dinspre Vlășia, larii și Ce mai este...

Podul de lant

Eram într-o iarnă și de pe fluviu urcav prin ceață glasuri de păsări stranii
coborau pe bucăți de gheață
Acum m-aș putea-nșela poate gîște sălbatice sau lebede sau nimfe
din țări de nord
Vin țări să vreau aceste imagini sonore dintr-un departe insolit
Mi-i afîi de dor ah de-o formă mai pură a vieții mele
Strigau lunecînd în vid

Cearcăne

Vestejeam într-un cearcăn. Înfloram într-un cearcăn la care lumea privea prin sticle colorate în lungul spelbelor coame cu măslîni lingă mare.

Ne aplecam peste-un cearcăn să auzim depărtate păreri de viațe care nu se mai deslușeau. Ne rugam să se facă cearcănul mai aprins, mai pulcrnic să ne separe și ne rănem între noi cu focul acelor globuri de păpădie, ca-n templele lor cu bărbile din Asia.

asfinții sfînti pîrînti ruți Inventasem acele cearcăne sau numai le reluarm de prin hangare. să nu mai ști

alerga să posezi femeia ! Cearcăne. Mii de fulgere globale. Arhangheli căzînd pe casă, arhangheli urcînd din lut,

Ca o pasăre depărtată

Telefonul irumpe și printre mări de somn timbrul vocii se deslușește ca o pasăre depărtată care vine spre clipă din marginile memoriei lute ca gîndul și se sparge în inimă doar văpaie cîrîp zorul ei cu ochurii de crînguri cu ezitare unui vînt din adolescență rație negatie atîtea-n gînd seri vrea să fie să se spună de-i neschimbată peste sorburi de fum peste faptul radiii peste golul celor treizeci de ani ca un viu clopoteț de argint Pe cînd pe cînd în creer pe sîrmele nervilor în frîmînt cu viscolirea

din contrarii cu urletul veacului săgețînd spre-dez-astre cu țiplele-n flăcări mereu în pragul uitînd cum se spune-n latină sau cum se totul print-o-nțiplare Cîrîp

Provincie

Plaoie măruntă, imperceptibilă, rîme pe toate lezele. Lucește crud viscul și foșgăie

larve sub coaja putredă. Se scurge pe geomuri griul și duce poștașul scrisorii ilavle soldaților, în vertebre. Un film, o romanță și pînă la urmă treci iarna cu lungul oftat de trenuri.

Tunel de fugă

Mergem la stele și venim de la STELE lute ca gîndul și înflorim Mii de luciri din castelele de sub mare la grădinile lucii sinții

Și vine o zi în care nu-ți scrie nimeni și nici o creață cînd corurile de ingeri aduc peste cîmpuri ANUL spre turlele delirînd

Mi s-a părut

Mi s-a părut că vîd venind pe riul mic o plută uriașă ; prin praf, printre perechi de case mici umbînd în zori imbecil prin ceață. Și-un fluviu rîul mi-a părut fără sfîrșit și-un vînt de larguri mă purtă departe o clipă. Și cînd clipa s-a prăbușit am rîs și am intrat în parcul singur

PRESCURTĂRI

Astra - A
Amfiteatru - Amf.
Argeș - Argeș.
Ateneu - At.

shakespeareian: gravă, sacerdotală, maleducată. Versurile au și aici concentrări de inscripție" (D. Micu).

Cătălin CIOLCA, VERSURI, col. LUCEAFĂRUL D. Micu, G. 1. 28; Mihai Vornicu, Amf. 33; V. Porumbacu, V. r. 9; Nicolae Manolescu, C. 26;

Radu CARNECI, UMBRA FEMEII, E. T. Vlad Sorianu, At. 8; Zaharia Sângeorzan, Cr. 4; E. Vasiliu, T. 10; Damian Necula, V. r. 12.

Radu CARNECI, IARBA VERDE, ACASĂ, E.L.

Alexandru COLORIAN, POEME, E.L.

Ilie CONSTANTIN, BUNAVESTIRE, E. L. Lucian Raicu, G. 1. 27; Paul Georgescu, Inf. 4634; M. Unghelescu, Sc. T. 5954; M. Ungheanu, L. 30; Titu Popescu, F. 7; C. Crișan, C. 32; Dan Laurențiu, R. 8; Ion Caraiou, V. r. 8; M. N. Rusu, V. St. 34; Zaharia Sângeorzan, Cr. 38; Vasile Petre Fati, T. 9; N. Baltag, Amf. 33; Valeriu Neșțian, I. 11.

"Ilie Constantin scrie o specie de poezie savantă, lăsându-se adesea furat de voluptăți tehnice. (...) Lirismul său n-are însă amplitudini clocotitoare, faldurile largi ale unei poezii de intuiție integrală a cosmosului. Poetul relevă mai ales stări, caligrafiază nevroze (...) Dar simptomatice este că, poet necontrolabil, Ilie Constantin devine atunci când pășărește cenzurile de cabinet" (M. Ungheanu).

N. CREVEDIA, VERSURI, E.L.

Emil CRĂCIUN, URMELE NOPTILOR, E.L. D. Micu, G. 1. 38.

Ion CRÎNGULEANU, EMOTII LA TRAPEZ, E. T. Marin Mincu, G. 1. 10; Florența Albu, V. r. 5; R. Hiu, S. 5.

Teodor CRISAN, CEASUL CETĂȚII, E.L. Radu Enescu, F. 12.

Mihail CRUCEANU, VERSURI, E.T. Andrei Antonescu, C. 13; E. Constant, R. 3; M. Unghelescu, G. 1. 19.

Azi CRUSAN, A FI, col. LUCEAFĂRUL Zaharia Sângeorzan, Cr. 38; Nicolae Manolescu, C. 1; N. Stoian, V. St. 9 oct.; Dan Cristea, Amf. 33; J. Neascu, At. 11.

George DAN, DIN OCHIUL CICLONULUI, (Romanțe marinărești), E. L. D. Micu,

Grigora GHERGHEI, NICI O TANGENȚĂ LA INIMA, col. LUCEAFĂRUL D. Micu, G. 1. 31; Ion Chirilac, At. 8

GHERGHINESCU VANIA, TIMP SONOR, E.L. Zaharia Sângeorzan, Cr. 12; Andrei Antonescu, C. 13; D. Micu, G. 1. 16; Voicu Bugariu, A. 4; Ion N. Voiculescu, Arg. 5; Emil Rădulescu, T. 5; Virgil Gheorghiu, V. r. 6; Radu Cărneci, At. 6; Nicolae Tirici, I. 1. 7; Al. Căprariu, Trib. 26; Simion Bărbulescu, I. 1. 10; Aurel Martin, R. lib. 7497.

Ion GHEORGHE, VINE IARBA, E.L. Nicolae Manolescu, C. 31; St. Aug. Doinas, T. 8; Titus Văjue, A. 9; N. Baltag, Sc. T. 6023; G. Dimisianu, G. 1. 40; Traian Ulea, Amf. 34; Mircea Tomus, S. 10; C. Călin, At. 12; Cătălin Ciolca, I. 1. 12.

În definiția "suprarealismului" lui Ion Gheorghe este făcând și vizionar. Încă din Zoonosofia el căută sinteza suprarealismului cu tradiționalismul, dar acolo mare parte din versuri se năruiau din cauza tezei" (Nicolae Manolescu).

Virgil GHEORGHIU, CURENT CONTINUU, E.T. D. Micu, G. 1. 39; Nicolae Manolescu, C. 42; C. Căbleșan, Trib. 47; Radu Cărneci, At. 11.

Zeno GHITULESCU, DINCOLO DE UMBRE, E.L. D. Micu, G. 1. 23.

Emil GIURGIUCA, POEZII, E. L.

Valeriu GORUNESCU, APOCASTAZA, E.L. Magda Ursache, Cr. 37; D. Micu, G. 1. 40; Mihai Vornicu, Amf. 34.

Grigore ALBU-GRAL, CARTE DE VIZITĂ, E. L. Nicolae Manolescu, C. 14; George Timcu, V. r. 9.

Gheorghe GRIGURCU, UN TRANDAFIR ÎNVAȚĂ MATEMATICĂ E.T. D. Micu, G. 1. 23; Andrei Antonescu, C. 25; Voicu Bugariu, A. 7; Petru M. Haș, S. 8; C. Călin, At. 8; M. Ungheanu, L. 39; Dan Cristea, Amf. 33; Ilie Măduță, O. 9; Viorel Horj, F. 10; Magda Ursache, Cr. 46.

Bazil GRUIA, ARDEREA ETAPELOR, E. T. Marian Popa, L. 18; I. Oarțăcu, Trib. 21; D. Micu, G. 1. 24; Gh. Dorogin, F. 12.

Romulus GUGA, BARCI PARASITE, col. LUCEAFĂRUL Florin Manolescu, L. 31; D. Micu, G. 1. 34; C. Căbleșan, Trib. 34;

N. Rădulescu-LEMNARU, PRIMĂVARA TIRZIE, E.L. Nicolae Manolescu, C. 14; Marian Popa, L. 15.

Tania LĂVINCESCU, OAMENII, VISELE, E.L. D. Micu, G. 1. 31.

Alex. LUNGU, DRESOAREA DE FLUTURI, E.L. D. Micu, G. 1. 15; Ion Oarțăcu, Trib. 23; M.N. Rusu, Cr. 25; Ion Caraiou, V. r. 7; George Timcu, V. r. 11.

Vera LUNGU, POEZII, E.L.

Darie MAGHERU, POEME, E. L. Voicu Bugariu, A. 7; Ion Madoșea, V. r. 11.

Sorin MĂRCULESCU, CARTEA NUNTIOR, E.L. Ceza: Baltag, G. 1. 6; M.N. Rusu, L. 7; Nicolae Manolescu, C. 9; St. Aug. Doinas, R. 3; Ion Oarțăcu, Trib. 12; Gh. Grigurcu, F. 6; Valeriu Cristea, Amf. 34; Aurelia Eștăș, V. r. 8.

"Una din cele mai mari surprize ale acestui început de un poezic e - după părerea noastră - plăcheta "Cartea nunțiilor" a tinărului poet Sorin Mărculescu... Poezia lui Sorin Mărculescu e poezia unei participări la ritualul nupțial al elementelor naturii (...); o poezie de peregrinare prin învelșurile materiale ale misterului cosmic" (St. Aug. Doinas).

Felicita MARINCA, FREMĂT, E.T. D. Micu, G. 1. 12; Teofil Răchiteanu, Trib. 12; Emil Manu, F. 8.

Virgil MAZULESCU, VERSURI, col. LUCEAFĂRUL M.N. Rusu, L. 24; Nic. Manolescu, C. 23; D. Micu, G. 1. 27; Victor Ivanovici, R. 7; Dan Grecu, S. 7; Petru Tulceanu, T. 7; Ion Caraiou, V. r. 8; Valeriu Cristea, Amf. 22; Serban Foartă, O. 9; M. Petroveanu, V. r. 10; N. Crețu, I. 1. 18.

"Dincolo de micile aberații formale, versurile lui Virgil Mazulescu posedă un timbru elegiac de sură incontestabilă personală. În textele fără început și sfârșit, în fraze ce nu se leagă aparent, în perorații incoerente e auzită o diușie, o blîndețe, în fine o stare sufletească generatoare - tocmai prin refuzul de a se divuiga deșantat - de "bonne chanson", de lirism tandru, verlatinism" (D. Micu).

Ion MAXIM, INTERFERENȚE, E. L. D. Micu, G. 1. 20; Andrei Antonescu, C. 23.

Gabriela MELINESCU, INTERIORUL LEGII, E.L. D. Micu, G. 1. 17; N. Manolescu, C. 19; Mircea Simionescu, Sc. 7713; Aurel Dragoș Munteanu, F. 6; N. Turtureanu, Cr. 27; Nicolae Motoc, T. 5; Ion Caraiou, V. r. 6; Mircea Tomus, S. 7; Dan Laurențiu,

- poezie -

Constantin ABALUTA, PIATRA, E.L. D. Micu, G. 1. 20; St. Stoenscu, V. r. 6; Nichita Stănescu, G. 1. 27; St. Aug. Doinas, T. 7; Gh. Anca, F. 7; George Timcu, Cr. 35.

George ALBOIU, CIMPIA ETERNA, col. LUCEAFĂRUL Nicolae Manolescu, C. 26; Alex. Ronescu, L. 28; D. Micu, G. 1. 28; Nicolae Motoc, T. 8; Valeriu Cristea, Amf. 32; Victor Ivanovici, L. 45; Sergiu Adam, At. 11.

"Asemeni tuturor scriitorilor veniți din Bărgan și din „Cimpia eternă“ a Dunării (...), George Alboiu e un imaginativ și un militanț. Tintul natal e pentru el un țărîm fabulos, a cărui fărîmă perpetuează epopeea vechilor și pe cuprinsul căruia existența e un ritual" (D. Micu).

Florența ALBU, MASTI DE PRIVEGHI, E.L. D. Micu, G. 1. 13; Zaharia Sângeorzan, Cr. 19; Haralambie Fugui, I. 1. 5; Aurelia Batah, T. 5; M. Petroveanu, V. r. 6.

Gheorghe ANCA, INVOCĂȚII, col. LUCEAFĂRUL Florin Manolescu, L. 30; D. Micu, G. 1. 33; Ion B. Victor, M. 6498; Sergiu Adam, At. 10; N. Baltag, C. 41.

Al. ANDRITOIU, VERSURI, col. CELE MAI FRUMOASE POEZII Ion Negoitescu, G. 1. 16; V. Cimpoeș, Cr. 30; D. Micu, R. 1. 8.

Teofil BALAJ, FRUCTUL OPRIT, E.L.

Cezar BALTAG, MONADA, col. ALBATROS Lucian Raicu, G. 1. 21; Aurel Martin, R. lib., 7356; Ion Caraiou, V. r. 8; Gh. Drăgan, Cr. 33; Ov. S. Crohmalniceanu, L. 37.

"Aparența comicitate a poeziei lui Cezar Baltag este forma (înclătoare) a unei neînduplecate atenții interioare, reflexul unei descinderi în sine, în adîncimea propriei ființe (...) Unicitatea și paradoxul acestei poezii derivă din împrejurarea că, pornind din subteranele ființei, semnele, răspunsurile nu sînt (...) nefinite, confuze, elementare, ci, de la început, încă, perfect articulate (...); ele se nasc elaborate" (Lucian Raicu).

Stefan BĂNULESCU, CÎNTECE DE CIMPIE, E.L. Nicolae Manolescu, C. 8; E. Simion, G. 1. 11; Dana Dumitriu, M. 5329; C. Căbleșan, Trib. 17; Emil Vasilescu, Sc. 7710; Ion B. Victor, R. 6; Stanca Fotino, Amf. 30; C. Călin, At. 7; C. Crișan, At. 8; Ion Oarțăcu, Trib. 39.

Ion BĂNĂȚĂ, OLIMPUL DIAVOLULUI, E.T. C. Stănescu, Sc. T. 29 II 1968; N. Stoian, V. st. 1 V 1968; Aurel Martin, G. 1. 19; C. Călin, At. 5; Al. Căprariu, Trib. 22; Voicu Bugariu, A. 7; Perpessicius, G. 1. 33.

Aurel BARANGA, POEZII, E.L. Valeriu Răpeanu, Sc. 7786; D. Micu, G. 1. 37; Adriana Mișescu, Inf. 4688; Nicolae Manolescu, C. 37; Adriana Iliescu, Sc. T. 6039; Ion Popescu, I. 1. 10.

Eugen BARBU, OSÎNDA SOARELUI, E. T.

Mihail BĂRBULESCU, VOCALE ÎN VIRFUL PIRAMIDEI, col. LUCEAFĂRUL Nicolae Manolescu, C. 45; Pseudonim, L. 46; Al. Călinescu, I. 1. 12.

Mihail BENIUC, MOZAIC, E.T.

Adrian BELDEANU, VITRALII CU PĂSĂRI, E.T. Nicolae Manolescu, C.; Vasile Petre Fati, T. 5.

Demostene BOTEZ, APROAPE DE PĂMÎNT, E.L. D. Micu, G. 1. 36.

Radu BOUREANU, COCOȘI DE VÎNT, E.T. G. Dimisianu, G. 1. 29; M. Petroveanu, Adriana Iliescu, Inf. 51X.

Ion BRAD, ECCE TEMPUS, E.L. Șerban Cioculescu, Sc. 7781; D. Micu, G. 1. 31; N. Baltag, Sc. T. 5976; Adriana Iliescu, Inf. 4673; Magdalena Popescu, G. 1. 37; Al. Andrițoiu, R. lib. 7443; Al. Protopeșcu, T. 10; Zaharia Sângeorzan, Cr. 42; Ov. S. Crohmalniceanu, L. 43; C. Căbleșan, Trib. 30; George Munteanu, C. 50; C. Călin, At. 12.

"Ion Brad cultivă un prozaism voit al amănuntului ca, prin el, inflexiunea emotivă să svîcnească adesea cu o forță contrastantă sporită. Sintem într-o lume pe care o istorie neprietenoasă a învățat-o să-și comprime efuziunile sentimentale" (Ov. S. Crohmalniceanu).

Lucian BURERIU, AFECTIVITĂȚI CONȘTIENȚE, col. LUCEAFĂRUL D. Micu, G. 1. 31; Florin Manolescu, L. 31; Camil Baltazar, V. r. 10; Cornel Ungureanu, O. 10.

Constanța BUZEA, NORII, E.L. M. Ungheanu, L. 26; Aurel Dragoș Munteanu, F. 6; V. Porumbacu, St. r. 5922; D. Micu, G. 1. 28; Nicolae Manolescu, C. 28; Mircea Martin, Amf. 32; Magda Ursache, Cr. 36; I. Raicu, G. 1. 38; N. Baltag, Sc. T. 6019.

"Constanța Buzea înțelege poezia ca revelație continuă și emisiunea poetică a volumului este constantă chiar dacă la intensități diferite. Magma poetică e certă chiar acolo unde produsul nu e finit" (M. Ungheanu).

Valeria BOICULESI, CÎNTECE DE LUNĂ, E.L.

Liviu CĂLIN, OCHIUL ADEVĂRULUI, E. L. D. Micu, G. 1. 17; Gh. Andrei, I. L. 12.

Scarlat CALLIMACHI, RITMURI DE CLOPOTE, E. L. Traian Stoica, V. r. 11.

Matei CĂLINESCU, SEMN, E.L.

Doina CETEA, CULORILE ÎNCEPUTULUI, col. LUCEAFĂRUL Florin Manolescu, L. 32; Bratu Costin, Amf. 32; D. Micu, G. 1. 37.

Jordan CHIMET, LAMENTO PENTRU PETȘORUL BĂLTĂZAR, E.L. D. Micu, G. 1. 39; Valeriu Cristea, R. 1. 2/1969.

Ion CHIRIAC, CE SE NUMEȘTE TOAMNĂ, col. LUCEAFĂRUL Zaharia Sângeorzan, Cr. 50.

Miron CHIROPOL, SCHIMBAREA LA FĂȚĂ, E.T.

Mircea CIOBANU, PATIMILE, E.T. D. Micu, G. 1. 12; Radu Cărneci, At. 7; Nicolae Manolescu, C. 38; Sanda Radian, V. r. 9; Gh. Drăgan, O.; Dan Laurențiu, R. 1. 8.

"Ecoeri din Ion Barbu se aud și în „Patimi“, însă tonalitatea profundă a acestui poem (...) e mai curînd de sonet

„Ilie Constantin scrie o specie de poezie savantă, lăsându-se adesea furat de voluptăți tehnice. (...) Lirismul său n-are însă amplitudini clocotitoare, faldurile largi ale unei poezii de intuiție integrală a cosmosului. Poetul relevă mai ales stări, caligrafiază nevroze (...) Dar simptomatice este că, poet necontrolabil, Ilie Constantin devine atunci când pășărește cenzurile de cabinet" (M. Ungheanu).

N. CREVEDIA, VERSURI, E.L.

Emil CRĂCIUN, URMELE NOPTILOR, E.L. D. Micu, G. 1. 38.

Ion CRÎNGULEANU, EMOTII LA TRAPEZ, E. T. Marin Mincu, G. 1. 10; Florența Albu, V. r. 5; R. Hiu, S. 5.

Teodor CRISAN, CEASUL CETĂȚII, E.L. Radu Enescu, F. 12.

Mihail CRUCEANU, VERSURI, E.T. Andrei Antonescu, C. 13; E. Constant, R. 3; M. Unghelescu, G. 1. 19.

Azi CRUSAN, A FI, col. LUCEAFĂRUL Zaharia Sângeorzan, Cr. 38; Nicolae Manolescu, C. 1; N. Stoian, V. St. 9 oct.; Dan Cristea, Amf. 33; J. Neascu, At. 11.

George DAN, DIN OCHIUL CICLONULUI, (Romanțe marinărești), E. L. D. Micu,

Grigore ALBU-GRAL, CARTE DE VIZITĂ, E. L. Nicolae Manolescu, C. 14; George Timcu, V. r. 9.

Gheorghe GRIGURCU, UN TRANDAFIR ÎNVAȚĂ MATEMATICĂ E.T. D. Micu, G. 1. 23; Andrei Antonescu, C. 25; Voicu Bugariu, A. 7; Petru M. Haș, S. 8; C. Călin, At. 8; M. Ungheanu, L. 39; Dan Cristea, Amf. 33; Ilie Măduță, O. 9; Viorel Horj, F. 10; Magda Ursache, Cr. 46.

Bazil GRUIA, ARDEREA ETAPELOR, E. T. Marian Popa, L. 18; I. Oarțăcu, Trib. 21; D. Micu, G. 1. 24; Gh. Dorogin, F. 12.

Romulus GUGA, BARCI PARASITE, col. LUCEAFĂRUL Florin Manolescu, L. 31; D. Micu, G. 1. 34; C. Căbleșan, Trib. 34;

IN ÎNTÎMPINAREA PREMIILOR LITERARE

CĂRȚILE ANULUI 1968

„Măștiile somnului este cartea unui poet (...) excepțional, care-mi aminteste de Ion Alexandru din Cum să vă spun (...) Ceea ce se remarcă năuadeicet este gravitatea: poetul „oficiază“, transformînd în ritual, cîntecul de vîrstă, cîntecul de iubire, nostalgia, indoliata sau teama" (Nicolae Manolescu).

„Rod nu e o simplă culegere (de debut); e un poem din care se poate cita totul sau nimic. Autorul este, între poezii de astăzi, singurul veritabil bavovian. Și nu prin mimetism, ci prin structură profundă și lirismul monocord, obsesiv. Nici unul, nici altul, nu sînt poezii în sensul (exterior) că scriu poezie: cuvintele lor au o rădăcină în tuburi în intimitatea ființei" (Nic. Manolescu). „Cartea e, așadar, un requiem (...) Moartea nu e (...) „temă“, dar nici „experiență“ nemijlocită ca de ex. la Baevia, ci o prezență familiară, asemenea zilei și nopții, asemenea umbrei, asemenea fricii" (D. Micu).

Mircea IVĂNESCU, ROD, E.L. Nicolae Manolescu, C. 33; Magda Ursache, Cr. 41; D. Micu, R. 1. 3; Ion Neascu, At. 11; Dan Cristea, Amf. 35; Dan Laurențiu, R. 11; L. Ulici, L. 46; Gh. Drăgan, I. 1. 12.

"Rod nu e o simplă culegere (de debut); e un poem din care se poate cita totul sau nimic. Autorul este, între poezii de astăzi, singurul veritabil bavovian. Și nu prin mimetism, ci prin structură profundă și lirismul monocord, obsesiv. Nici unul, nici altul, nu sînt poezii în sensul (exterior) că scriu poezie: cuvintele lor au o rădăcină în tuburi în intimitatea ființei" (Nic. Manolescu). „Cartea e, așadar, un requiem (...) Moartea nu e (...) „temă“, dar nici „experiență“ nemijlocită ca de ex. la Baevia, ci o prezență familiară, asemenea zilei și nopții, asemenea umbrei, asemenea fricii" (D. Micu).

Mircea IVĂNESCU, ROD, E.L. Nicolae Manolescu, C. 33; Magda Ursache, Cr. 41; D. Micu, R. 1. 3; Ion Neascu, At. 11; Dan Cristea, Amf. 35; Dan Laurențiu, R. 11; L. Ulici, L. 46; Gh. Drăgan, I. 1. 12.

"Rod nu e o simplă culegere (de debut); e un poem din care se poate cita totul sau nimic. Autorul este, între poezii de astăzi, singurul veritabil bavovian. Și nu prin mimetism, ci prin structură profundă și lirismul monocord, obsesiv. Nici unul, nici altul, nu sînt poezii în sensul (exterior) că scriu poezie: cuvintele lor au o rădăcină în tuburi în intimitatea ființei" (Nic. Manolescu). „Cartea e, așadar, un requiem (...) Moartea nu e (...) „temă“, dar nici „experiență“ nemijlocită ca de ex. la Baevia, ci o prezență familiară, asemenea zilei și nopții, asemenea umbrei, asemenea fricii" (D. Micu).

Mircea IVĂNESCU, ROD, E.L. Nicolae Manolescu, C. 33; Magda Ursache, Cr. 41; D. Micu, R. 1. 3; Ion Neascu, At. 11; Dan Cristea, Amf. 35; Dan Laurențiu, R. 11; L. Ulici, L. 46; Gh. Drăgan, I. 1. 12.

"Rod nu e o simplă culegere (de debut); e un poem din care se poate cita totul sau nimic. Autorul este, între poezii de astăzi, singurul veritabil bavovian. Și nu prin mimetism, ci prin structură profundă și lirismul monocord, obsesiv. Nici unul, nici altul, nu sînt poezii în sensul (exterior) că scriu poezie: cuvintele lor au o rădăcină în tuburi în intimitatea ființei" (Nic. Manolescu). „Cartea e, așadar, un requiem (...) Moartea nu e (...) „temă“, dar nici „experiență“ nemijlocită ca de ex. la Baevia, ci o prezență familiară, asemenea zilei și nopții, asemenea umbrei, asemenea fricii" (D. Micu).

Mircea IVĂNESCU, ROD, E.L. Nicolae Manolescu, C. 33; Magda Ursache, Cr. 41; D. Micu, R. 1. 3; Ion Neascu, At. 11; Dan Cristea, Amf. 35; Dan Laurențiu, R. 11; L. Ulici, L. 46; Gh. Drăgan, I. 1. 12.

"Rod nu e o simplă culegere (de debut); e un poem din care se poate cita totul sau nimic. Autorul este, între poezii de astăzi, singurul veritabil bavovian. Și nu prin mimetism, ci prin structură profundă și lirismul monocord, obsesiv. Nici unul, nici altul, nu sînt poezii în sensul (exterior) că scriu poezie: cuvintele lor au o rădăcină în tuburi în intimitatea ființei" (Nic. Manolescu). „Cartea e, așadar, un requiem (...) Moartea nu e (...) „temă“, dar nici „experiență“ nemijlocită ca de ex. la Baevia, ci o prezență familiară, asemenea zilei și nopții, asemenea umbrei, asemenea fricii" (D. Micu).

Mircea IVĂNESCU, ROD, E.L. Nicolae Manolescu, C. 33; Magda Ursache, Cr. 41; D. Micu, R. 1. 3; Ion Neascu, At. 11; Dan Cristea, Amf. 35; Dan Laurențiu, R. 11; L. Ulici, L. 46; Gh. Drăgan, I. 1. 12.

"Rod nu e o simplă culegere (de debut); e un poem din care se poate cita totul sau nimic. Autorul este, între poezii de astăzi, singurul veritabil bavovian. Și nu prin mimetism, ci prin structură profundă și lirismul monocord, obsesiv. Nici unul, nici altul, nu sînt poezii în sensul (exterior) că scriu poezie: cuvintele lor au o rădăcină în tuburi în intimitatea ființei" (Nic. Manolescu). „Cartea e, așadar, un requiem (...) Moartea nu e (...) „temă“, dar nici „experiență“ nemijlocită ca de ex. la Baevia, ci o prezență familiară, asemenea zilei și nopții, asemenea umbrei, asemenea fricii" (D. Micu).

Mircea IVĂNESCU, ROD, E.L. Nicolae Manolescu, C. 33; Magda Ursache, Cr. 41; D. Micu, R. 1. 3; Ion Neascu, At. 11; Dan Cristea, Amf. 35; Dan Laurențiu, R. 11; L. Ulici, L. 46; Gh. Drăgan, I. 1. 12.

"Rod nu e o simplă culegere (de debut); e un poem din care se poate cita totul sau nimic. Autorul este, între poezii de astăzi, singurul veritabil bavovian. Și nu prin mimetism, ci prin structură profundă și lirismul monocord, obsesiv. Nici unul, nici altul, nu sînt poezii în sensul (exterior) că scriu poezie: cuvintele lor au o rădăcină în tuburi în intimitatea ființei" (Nic. Manolescu). „Cartea e, așadar, un requiem (...) Moartea nu e (...) „temă“, dar nici „experiență“ nemijlocită ca de ex. la Baevia, ci o prezență familiară, asemenea zilei și nopții, asemenea umbrei, asemenea fricii" (D. Micu).

Mircea IVĂNESCU, ROD, E.L. Nicolae Manolescu, C. 33; Magda Ursache, Cr. 41; D. Micu, R. 1. 3; Ion Neascu, At. 11; Dan Cristea, Amf. 35; Dan Laurențiu, R. 11; L. Ulici, L. 46; Gh. Drăgan, I. 1. 12.

"Rod nu e o simplă culegere (de debut); e un poem din care se poate cita totul sau nimic. Autorul este, între poezii de astăzi, singurul veritabil bavovian. Și nu prin mimetism, ci prin structură profundă și lirismul monocord, obsesiv. Nici unul, nici altul, nu sînt poezii în sensul (exterior) că scriu poezie: cuvintele lor au o rădăcină în tuburi în intimitatea ființei" (Nic. Manolescu). „Cartea e, așadar, un requiem (...) Moartea nu e (...) „temă“, dar nici „experiență“ nemijlocită ca de ex. la Baevia, ci o prezență familiară, asemenea zilei și nopții, asemenea umbrei, asemenea fricii" (D. Micu).

Mircea IVĂNESCU, ROD, E.L. Nicolae Manolescu, C. 33; Magda Ursache, Cr. 41; D. Micu, R. 1. 3; Ion Neascu, At. 11; Dan Cristea, Amf. 35; Dan Laurențiu, R. 11; L. Ulici, L. 46; Gh. Drăgan, I. 1. 12.

"Rod nu e o simplă culegere (de debut); e un poem din care se poate cita totul sau nimic. Autorul este, între poezii de astăzi, singurul veritabil bavovian. Și nu prin mimetism, ci prin structură profundă și lirismul monocord, obsesiv. Nici unul, nici altul, nu sînt poezii în sensul (exterior) că scriu poezie: cuvintele lor au o rădăcină în tuburi în intimitatea ființei" (Nic. Manolescu). „Cartea e, așadar, un requiem (...) Moartea nu e (...) „temă“, dar nici „experiență“ nemijlocită ca de ex. la Baevia, ci o prezență familiară, asemenea zilei și nopții, asemenea umbrei, asemenea fricii" (D. Micu).

Mircea IVĂNESCU, ROD, E.L. Nicolae Manolescu, C. 33; Magda Ursache, Cr. 41; D. Micu, R. 1. 3; Ion Neascu, At. 11; Dan Cristea, Amf. 35; Dan Laurențiu, R. 11; L. Ulici, L. 46; Gh. Drăgan, I. 1. 12.

"Rod nu e o simplă culegere (de debut); e un poem din care se poate cita totul sau nimic. Autorul este, între poezii de astăzi, singurul veritabil bavovian. Și nu prin mimetism, ci prin structură profundă și lirismul monocord, obsesiv. Nici unul, nici altul, nu sînt poezii în sensul (exterior) că scriu poezie: cuvintele lor au o rădăcină în tuburi în intimitatea ființei" (Nic. Manolescu). „Cartea e, așadar, un requiem (...) Moartea nu e (...) „temă“, dar nici „experiență“ nemijlocită ca de ex. la Baevia, ci o prezență familiară, asemenea zilei și nopții, asemenea umbrei, asemenea fricii" (D. Micu).

Mircea IVĂNESCU, ROD, E.L. Nicolae Manolescu, C. 33; Magda Ursache, Cr. 41; D. Micu, R. 1. 3; Ion Neascu, At. 11; Dan Cristea, Amf. 35; Dan Laurențiu, R.

poeme

de grigore hagi

vîrstă

cel care moare
te mai jine-o clipă
sus

la suprafață
ești surusul lui

te trece altui mort
mai palid mai frumos mai fin
și trupul tău
indepărînd crăpatul
arsul lut
își urcă miinile spre ceață
rugătoare

aproape răsărit
adîi din neînțînă
celui mai grabnic
mai neștiutor dintre copii

acum te ține-n brațe însăși moartea
cea nenăscută
cea a nimănui

da
moartea pură
acum ești în sfîrșit întreg
poli scoate primul geamă
rîndindu-te de aer

cei necercetați

puțini au mai rămas
cei necercetați
se știu se cunosc se feresc
deși bucură și ar trebui să se-arate

în urmă e drumul
un nisip orbitor
la umbrele altor schelete
firavă liniște-și caută oasele tinere
dusă e carnea
vîntul nu se mai naște

oici încremenită-n aer
cercușele unui ochi
dincolo mirosul greu duhnitor scobește
și trece încet prin vertebră
caută apă
clădiri depărtate se-ntorc pe rotule
cei aleși cei puțini cei necercetați
parcă mai umblă

obosită e mina
care-i lucră
ghiftuită de-afară neîmplinire
dar pe
în joacă ușor cu iubire cu dulce
pierdere-adîncă de sine
fără efort
fără grabă
toți mai aproape de ea îi ridică
necercetat printre degete aspre
fîșindu-i suspinul

un pas va face

un pas va face începutu-n noi
un pas și-afîi
o clătinare netedă de trunză
o-ntoarcere de vină de isvor
un salt al razei deodată mult mai greu
decît secunda viermuind
și boala

nu cearcănu înveninat de buza
acelor clopote pierdute-n ceață
nu inimă în preajma căreia adormi
nu visu-nchis în oasele pătrate
și nici clepsidra cu nisipul înghețat
dar presimțirea unei remuscări
tăcuta luptă-a vinei cu pedeapsa
urma flămîndă inventîndu-și fiara
și mai departe ușile mereu mai strîmte
fără-năuntru
fără în afară

pendula-nchisă-n lemn de paltin
grăbindu-se cu ceilalți să treacă riul
pecetea singelui străvechi
aproape arsă
și nici-o-mpotrîvire
nici-o stinghereală-n toate
fînini bătute-n plinătatea formei lor
și rare turnuri mari de ceață
luminîndu-și drumul înclinarea
muzica incertă

punct final

și dacă ochii de-acum
vor privi o secundă
în ochii de dincolo

cine
dovedindu-se mult mai puternic
va spune
demult te-asteptam
și nu va fi crimă
ci doar
îndelungată mîngîietea e îngăduință

un timp netrăit mi-este moartea
și cum

laoparte mereu
mai trude
aparentele-ncet i le dau
se-nvață cu mine
și pînă la urmă
trepat
îmi ia locul

dar aspră e starea pe loc
înfinat mai greu cîștigată

carne în carne
os în os
creier în creier
întregul din care scoți miini să te pipăi
și nu mai răzbești niciodată-n afară

e un cuvînt

e un cuvînt ce trebuie-ngropat
în adîncul inimii mele
sau poate în inima ta
e un cuvînt rămas de-aiala vreme
printre noi
la colțuri de oglinzi lingă tavane
după usă
el trebuie din piele smuls
el trebuie-ngropat

i-au spart vocalele copiii
în seara inegală
cînd umbrele bătrînelor bigote
fărimitează în biserică zidul
susurînd nisipul
și luna
suavul stîrv i l-a umflat pe cîmp
noi trebuie să-l îngropăm
nimeni de el nu-și mai aduce-aminte
numai noi

să-l luăm ușor pe miini
și printre cloplitorii tineri
prințind pe crucile de piatră
să-l ducem oplecați de umeri
scurși la chip
cuvînte altele
din urmă vin sunîndu-și fierăria
noi trebuie să-l îngropăm
departe și ferindu-l încă
de gura vie care l-a roșit
pîndindu-ne și-acum pe toți din umbră

ascunsele semne

ori înțimplarea-ngustă
cu-nceputul și sfîrșitul laolaltă
printr-un destin ciudat recunoscută deodată

priveliștea căzută către ochiul
pe care moartea îl surprinde în aceeași clipă
tăcuta ei înstrăinare
nici drum
nici reîntoarcere
plutire lentă-n sine
poate gînd
ori sunetele corurilor de copii
naianul lor alunecînd prin asterele vitralii
și aprinzîndu-se-n albastrul înghețat
lumină-a nimănui

ori aerul
distanța
dintre făptura tină și cea de-acum
pe care le mai poartă-n jurul lor bătrîni
pășcute lin de inorogi cu aripi
ori sufletele retezate mai devreme
și alîrînd cu toată greutatea netrăirii lor
de mina inocenților
cumălișilor făptși
ori golul pîntecului de femeie
rămas în urma fiului
plecat fără de teamă
vid sunător deasupra vidului stelar
măruntă amintire-a marilor
trecute glori

ori unele vocale
călătorind spre noi dinspre morminte
de pildă o
spînzurătoare
de aildă u
alunecarea
de pildă a
iluminarea

de-am găsi

de-am găsi acel lucru ușor
mult mai ușor
decît neștiutul cuvînt în silabele căruia
o dată și-o dată
va-ncapa

într-o noapte geroasă pierdut
pe lingă scundele porți
îvit pe-o albă sticlire de os desgropat
după ploaie
mîncat de iarbă pe furiș

o ultimă respirație îl bănuie parcă
visul fără stăpîn
ar putea să rostească multe-adevăruri
despre
nelămurita lui greutate
povestea întoarsă la magul povestitor
l-a știut
acum însă cu

într-o limpede limbă să-l vămuie lin
pentru fiace lucru se găsește-un mormînt
oricît de umil
groapa rămîne să spună
o faptă
cineva l-a iubit și l-a plîns
dar fie nepotrivitul mare
golul acesta ce sîntem
îți va fi vreedată de-ajuns
apa și sarea fîșnite din noi
lacrima-ntreagă

sfera de piatră

o piatră-ajunge înaintea noastră-ntotdeauna
mereu ajunge înaintea noastră
pe ea
după-adîncimea scufundării în pămînt
vei trece degetele și vei spune
umbra unui nor
odihna unei păsări
îmbrățișarea-ndrăgostitilor adolescenți
și nu va fi nimic pe urmă și vei vrea
să spui

cîndva am stat și eu pe-această piatră
miros de oase asudate-n aer
și-atunci din piatră-n piatră
rostogolindu-se pe deal din falca morii
la mijloc înspre miini suave învîrînd un creier
vei stoarce din uscata lor alcătuire
un ultim strap de rouă
hrană pentru altă piatră
mai dură mai ovală mai încremenită
neatinșă de cuvînt
în întuneric însă mina ta
pe cine-nel se rotunjește
bătăia inimii tot mai profunde se mulează
și gura ta pe care piatră-și odihnește forma

neștiuta pedeapsă

împinge limita încă
tot trebuie să mai existe spațiu
desigur este cold în propria cenușă
desigur oasele se mai isbesc și sună
desigur nu te simți destul de-nstrăinat
în fine

și totuși te mai bîntuie chemarea
în trup se mai ridică scriba

a și-nceput să-ți știe numele o stea
și păsările
pe vocalele din el
își exersează ciocul
cu chipul unei alte gravitații
își face semne lutul tău
morții visîndu-te în lucră visul
și-l duc în taină mai departe
din punctul spaimii tale
care te-a trezit

să fie vina ta nehotărîrea
înțimplarea
pe care dincolo curînd cu griji
le vei duce
neștiind
cum cîntă oasele

cenușa cum arelă
și nici pedeapsa ce te-asteaptă
născută numai pentru tine

mereu mai aproape

mereu mai aproape
mai aproape mereu
de cel care primește-n sine totul
și nu se umflă nu se deformează
deși înghesuți în el
n-am auzit pe nimeni încă
să se plîngă

să-noți într-un limpede lac și-albăstrui
de copii
și-un copil să-ți fie auzul
altul urechea
steaua sărată din cerul gurii celălalt
ceață suavă în care se-ngroapă
muzica
devorîndu-și scheletul

aproape sînt multele tale-nțimplări
între ele
supt este largul
piatră căzută
mîhnită-și absoarbe înelele vechi
singele arde cu grabă deasupra
evaporatelor ape
în golul încă sticlos

și nimeni nu poate să dea nimănui o povăț
ce lucruri cu sine să ia
și cite mai svelț să le lase
pasul cum sună
mîntea cum tremură
inima cum se ascultă
și face
singur îel totul și-ascuns de la capăt
de parcă mereu
pe înaltele drumuri
nici unul din cei doritori nu căzu înșelat

miazănoapte

șira spinării este roată
cînd sîntem culcați
dar vîntu-acesta oare unde s-a născut
și dacă s-a născut de unde vine
modificînd priveliștile toate
el alungeste frunza-n candelă
atîrînd cupe neabute în pereți
împinge zidurile casei răcoroase
pînă-n amurgul liniiei ferate
și roata părăsînd-a morții pe fînînă
ne prinde chipul de alt chip
ne țesește-n aura comună
de arbori s-ar putea să nu ne mai desprindem
evaporata apă-n nori să nu ne-o mai pîsim
în fuga somnului să împietrească păsări
cum bate fără încetare
boabele-n struguri zornînd
uscă morții îi ridică-n aer îi zidește
în fluier lung căzut spre miazănoapte
unde tronează cercul mamelor ușor
îngheșoșate

matcă

de-ar fi numai alît
de-ar fi doar toamnă
dar cine-i pus pe deshumare
nu se mai opreste
brațe prelunga înaltă simțurile-n el
și-n neagra lepede-l însurubează

goluri suave sînt pe unde-au stat și plîns
netemătorii îngeri
și de acoul lor cu pocnet
din întuneric desfundat
îți sare singele pe nas și se aprinde
în iurul oaselor se înfășoară carnea
strîns
de mai multe ori

și-odăile pîrînților dau busna și se umflă
în palida lumină-a odăii unde te-ai născut
convalescento casa îți învîrte
evaporata apă-n nori să nu ne-o mai pîsim
cu un bici prelung
ploaia sub tine își strecoară temelia
la capul tău veghează igrasia fără zid
unduitoare

și dincolo
în tot ce-a fost vreedată vis
se caută și-ndură mina pe cealaltă
și creierul cu inima
se nasc și laolaltă se apun
pierdute-s legăturile liniștitoare
nu-i mîntuire nici în începuturi
în începuturi mai ales

cum bîntuie cumplitul neformării
te prinde-n glumă te ridică te îndoaie
și muscă aerul cu tine
să nu mai ai în tine loc
îzbindu-te la malurile rîului secăt
întrînd alît de ngust în ceea ce vei fi
de mîțos și de neștiutor

la matcă sînt puțini cei care mai revin
nu morții
aceștia sînt învinși
dar cei nemuritori și plini de vlagă
mînati de-o patimă devoratoare
de peste dragoste
de peste ură
măsea și fulger peste orizontu-nțunecat

LUCEAFĂRUL

Revistă editată de
UNIUNEA SCRITORILOR
din REPUBLICA SOCIALISTĂ
ROMÂNIA

Redactor șef: Ștefan Bănușescu
Redactori șefi adjuncți:
Cezar Baltag, Gheorghe Tomozel
Secretar general de redacție:
M. Ungheanu

REDACTIA :

București, Bd. Ana Ipătescu 15
Telefon : 11.51.54 ; 12.16.10

ADMINISTRAȚIA :

Șoseaua Kiseleff 10, tel. 18.33.99

ABONAMENTELE

3 luni — 13 lei ; 6 luni — 26 lei ; 1 an — 52 lei

Tiparul executat la

COMBINATUL POLIGRAFIC „GASA ȘCINTEII”

Paginate : Nicolae Ion.